

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.:
Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Verenigde Vergadering		Datum bespreking: Woensdag 21 november 2018 13.00 – 17.17 uur Plaats: VV-zaal Opgesteld door: Roswitha Lubbers
<i>Aanwezigen:</i> Dhr. R.A.M. van der Sande (voorzitter) Dhr. G.H. von Faber (hoogheemraad) Dhr. J.C.H. Haan (hoogheemraad) Dhr. M. Kastelein (hoogheemraad) Dhr. J.J.J. Langeslag (hoogheemraad) Dhr. H. Pluckel (hoogheemraad) Mw. C. M. van de Wiel (secretaris) Dhr. J.J. Démoed (CDA) Dhr. H.J. Oostwouder (CDA) Mw. E.J. de Vries (CDA) Dhr. J.J. Bakker, vanaf 13:37 uur (VVD) Mw. C.H.C. van Steensel-van Hage (VVD) Mw. S. Dewkalie (Water Natuurlijk) Dhr. E.C. de Meijer (Water Natuurlijk) Mw. T.O. Fierens (PvdA) Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) Dhr. A. van Geest (AWP) Dhr. N.J.W. Thijssen (AWP) Dhr. R.H. Kerst (CU-SGP) Dhr. N. van der Plas (CU-SGP) Mw. J.C. Boomsma (PvdD) Dhr. R.F. Schols (50PLUS) Mw. J. Stoop (Natuurterreinen) Dhr. A. Blijleven (A&B) Dhr. D.N.I. Kooij (A&B) Dhr. R.P.A. van der Meer, tot 16:00 uur (A&B) Dhr. H.A. Meerman (A&B) Dhr. J.W.N. van de Nes (A&B) Dhr. P.A.M. van der Poel (A&B) Dhr. J. P. de Vries, vanaf 14:25 uur (A&B) <i>Afwezig:</i> Mw. M. Bleyie (PvdD) J. Hermans (VVD) <i>Tevens aanwezig:</i> A.W.G. Bol		
VERSLAG		ACTIE
1.	OPENING EN VASTSTELLEN AGENDA De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom. In de commissie is ingesproken op het peilbesluit ‘Bentwoud’ (Polder de Noordplas). Aansluitend is door Rijnland meteen contact opgenomen met de perceeleigenaren. Tot op dit moment zijn de	

	VERSLAG	ACTIE
	verschillen van inzicht tussen deze perceeleigenaren en Rijnland nog niet opgelost, vandaar dat portefeuillehouder Langeslag voorstelt om de bespreking van agendapunt 6.05 (zowel het peilbesluit als de zienswijzen) vooralsnog te verdagen tot een later moment. De voorzitter constateert dat de VV unaniem met het voorstel instemt. Voorts meldt hij dat de heer De Vries enigszins verlaat is en dat er afmeldingen zijn van mevrouw Bleyie en de heer Hermans.	
2.	SPREEKRECHT Er hebben zich twee insprekers gemeld voor agendapunt 6, nr. 8, de nota van beantwoording zienswijzen peilbesluit Reeuwijk West (Polder Reeuwijk en Sluipwijk) en nr. 9, het peilbesluit Reeuwijk West (Polder Reeuwijk en Sluipwijk). De heer Olieman licht mede namens collega-veehouders hun zienswijzen op het peilbesluit Reeuwijk West nogmaals toe, zoals ook al geschiedde tijdens de inspraakperiode. De inspreker heeft tot zijn teleurstelling geconstateerd dat deze zienswijzen niet hebben geleid tot een aanpassing van het peilbesluit. De reactie van Rijnland komt erop neer dat de veehouders wordt geadviseerd om beroep aan te tekenen zodra het peilbesluit is vastgesteld, zonder dat de zienswijzen bij de besluitvorming mee worden gewogen. De bedrijven zijn gevestigd in het proefvak oud Reeuwijk/oud Bodegraven. In 2014 vond er een vrijwillige kavelruil plaats waarin het waterpeil een belangrijke rol speelde. Het proefvak is ingesteld met als doel het monitoren van de welstand van krabbenscheer. Peilverlaging bleek evenwel geen belemmering te vormen voor krabbenscheer, dat zich goed blijkt te ontwikkelen bij een lager peil. 2018 was ook zelfs een topjaar voor de Groene Glazenmaker. Het peil is in 1968 voor het laatst aangepast. Voor de veehouderij is een peilverlaging van 3 centimeter met zo veel achterstand te krap. Bovendien zal het in de toekomst steeds moeilijker worden om verdere peilverlagingen door te voeren, hetgeen de bedrijfsvoering in toenemende mate bemoeilijkt. Het peil in het vak ligt ongeveer 10 centimeter lager dan buiten het vak. Dat zou betekenen dat het peil 7 cm omhoog gaat. De veehouders mogen niet beschikken over een sleutel van de inlaat zodat zij die ook niet zelf kunnen instellen. Omdat de inlaatstuw veel te laat werkt, laat inspreker handmatig water in via een eigen duiker (tot tevredenheid van de overige veehouders). Rijnland heeft de stuw nimmer gecontroleerd noch beheerd, wat in 2014 wel was afgesproken. Vragen: waarom mag de polder tussen oud Reeuwijk/Nieuwdorperweg wel in stand blijven? Er is recentelijk nog een blokbemaling gerealiseerd in de Polderwijk. Goede drooglegging is voor de vier bedrijven in het blok essentieel om de koeien in de wei te kunnen behouden en om het grasland te kunnen bewerken. Op natte gronden kan leverbotbesmetting niet worden beteugeld. De veehouders adviseren Rijnland het proefvak in stand te houden dan wel te optimaliseren alvorens over te gaan tot vaststelling van het peilbesluit en ook eerst te overleggen met de betrokken veehouders. <i>Vragen vanuit de commissie</i> In reactie op een vraag van de heer Van Geest antwoordt de heer Olieman dat het peilbesluit voor Reeuwijk West al lange tijd 'in de koker zat'. Mede doordat niet kon worden onderbouwd dat krabbenscheer niet zou lijden onder peilverlaging, is de besluitvorming vertraagd. Een proefvak is inmiddels aangepast om aan te tonen dat krabbenscheer daadwerkelijk geen nadelen ondervindt. Deze is in het proefvak zelfs toegenomen. Als er weer zou worden besloten om 3 cm te gaan verlagen, stijgt het vak met 7 cm en zijn de boeren weer terug bij af. De veehouders vallen onder een bestaande blokbemaling waar het water van het proefvak inloopt wat de veehouders meemalen. Rijnland zou de afstelling voor het proefvak regelen. Men doet dit nu zelf. De heer Oostwouder vraagt of Rijnland inderdaad de in- en uitlaten niet beheert. Hij vraagt de portefeuillehouder hoe een en ander in de praktijk is geregeld. De heer Olieman zegt dat Rijnland dit volgens afspraak zou regelen, maar naar beste weten heeft hij nimmer acties van Rijnland geconstateerd. Hij heeft zelf geen sleutel om bij te stellen. Portefeuillehouder Langeslag zegt dat er een overeenkomst is gesloten met de veehouders over het proefvak waarin is bepaald dat de afwatering loopt via de bemaling van de heer Olieman. De inlaat in het proefvak is geregeld via een drijverstuw. Die wordt op een bepaald niveau afgesteld. Het was de bedoeling om in dat vak een peil van 5 cm te gaan voeren om de effecten op krabbenscheer te volgen. De heer Van de Nes zegt dat het proefvak volgens de stukken tijdelijk is ingesteld. Maar het lijkt erop dat de veehouders van mening zijn dat dit een permanente hoogte is. Is de drooglegging in het proefvak meer dan 10 cm ten opzichte van het omliggende weiland? De heer Olieman vindt de drooglegging te laag in het betreffende gebied. De veehouders zijn ervan	

	VERSLAG	ACTIE
	uitgegaan dat er geen sprake was van een tijdelijke maatregel maar om een vaste blokbemaling hoewel Rijnland suggereert dat het om een tijdelijke maatregel gaat. Portefeuillehouder Langeslag wijst erop dat in 2014 met de betreffende veehouders een door alle partijen ondertekende overeenkomst is gesloten. Daarin staat dat het proefvak tijdelijk is en dat aan het gehanteerde peil in het proefvak geen rechten kunnen worden ontleend voor de verdere toekomst. De voorzitter dankt de heer Olieman voor zijn bijdrage en geeft het woord aan de volgende inspreker. De heer Van de Vis zegt dat de landeigenaren van het betreffende proefvak schriftelijk door Rijnland zijn geïnformeerd over de opheffing van het proefvak waartegen de meeste bezwaren zijn ingediend. De indieners gaven aan hun bezwaren mondeling te willen toelichten. Helaas zijn de betrokkenen niet mondeling gehoord. Na jaren keukentafelgesprekken en vele ideeën van de zijde van Rijnland (blokbemaling voor alle onderbemaling in het gebied, hetgeen tot niets leidde) dreigen de veehouders nu ook hun proefvak kwijt te raken tot ver onder redelijk grondgebruik-niveau. De argumenten die de veehouders hebben ingebracht zijn niet goed meegewogen. Argumenten. 1. Het proefvak is het laagste stuk land in de polder met de kleinste drooglegging. De 37 cm drooglegging is het mediaan ten opzichte van het hele gebied en geeft een scheef beeld van het deel van het proefvak. Het berekende verschil van 2 cm tussen hoofd- en proefvak is niet realistisch (zie de metingen van Rijnland in het proefvak). 2. Het proefvak heeft aangetoond dat krabbenscheer zeer gedijt evenals de larven van de Groene Glazenmaker. 3. Een redelijke drooglegging is voor de veehouders van economisch belang om vee en landbouwmachinegebruik op het land te kunnen gebruiken. Een eventuele overschakeling op het hoofdvak zal grote gevolgen hebben: land wordt vertrapt door vee, machines om te bemaaien/mesten zullen grote schade veroorzaken aan het land en de kwaliteit van het gras loopt terug door de drassigheid. Greppels en delen land blijven onder water staan en leverbot dreigt. Het land kan slechts enkele maanden per jaar worden benut (niet in voor- en najaar). Het voorgestelde alternatief om drainage te gebruiken zal bij een minimale drooglegging averechts uitpakken: slootwater zal worden teruggedrongen richting land. Het proefvak is nu goed ingericht en voldoet aan de maatstaven van de veehouders om het land goed te kunnen gebruiken. Het opheffen van het proefvak met de stuwen en inlaat is kapitaalvernietiging en een blamage voor hetgeen de veehouders al jaren is voorgehouden bij de keukentafelgesprekken. Het betreffende gebied wordt het meest intensief gebruikt ten opzichte van de rest van de Reeuwijkse polder, maar Rijnland heeft hierin het minst geïnvesteerd (23 miljoen euro voor heel Reeuwijk). De voorzitter dankt de heer Van der Vis voor zijn bijdrage. De heer Démoed oppert om agendapunt 6.05 als eerste te behandelen zodat diegenen die zijn gekomen om de behandeling bij te wonen, niet daarop hoeven te wachten. Portefeuillehouder Langeslag zegt dat na overleg binnen D&H bewust is gekozen voor de voorliggende agendavolgorde. De voorzitter wijst de aanwezigen erop dat de vergaderorde aan de VV is. De heer Démoed blijft bij zijn ordevoorstel dat vervolgens door de voorzitter in stemming wordt gebracht en wordt aangenomen zodat punt 6.05 meteen zal worden gesproken.	
6.05	Vaststellen vijf peilbesluiten De dijkgraaf heeft op basis van de behandeling in de commissie geconcludeerd dat de besluiten 1, 2, 3, 4, 5 en 10 als hamerstuk kunnen worden afgedaan. Voorts zijn de besluiten 6 en 7 van de agenda verdaagd. De bespreking kan zich dus beperken tot de besluiten 8 en 9 (De Nota van beantwoording zienswijzen peilbesluit Reeuwijk West (Polder Reeuwijk en Sluipwijk) en het peilbesluit Reeuwijk West (Polder Reeuwijk en Sluipwijk)). Portefeuillehouder Langeslag memoreert dat de commissie opmerkte dat de beantwoording van de zienswijzen pas erg laat bij de indieners is bezorgd. Rijnland hecht hieraan zodat de betrokkenen op de hoogte zijn van de visie van Rijnland. De verlate bezorging is ontstaan door een fout aan de kant van Post.NL. Rijnland heeft daarop een aantal betrokkenen mondeling dan wel per mail geïnformeerd. Dat de stukken op de site van Rijnland worden gepubliceerd, biedt ingelanden bovendien de mogelijkheid om zelf te zien wat en wanneer er onderwerpen worden besproken en zich eventueel aan te melden als inspreker. Mevrouw Stoop betreurt, ondanks de uitleg over de reden, de late toezending van de nota van	

VERSLAG	ACTIE
beantwoording. Voorts zegt zij dat peilbesluiten in het algemeen zelden leiden tot echte aanpassingen: hopelijk vormt Bentwoud daarop een goede uitzondering. In de commissie werd opgemerkt dat de opheffing van een onderbemaling die 72 jaar mocht duren, wel erg lang heeft geduurd. Zij stelt dat peilbesluiten in zijn algemeenheid in toenemende mate op weerstand lijken te stuiten. Het weerbeeld wordt grilliger en de extremen nemen toe, waardoor Rijnland zich genoodzaakt ziet waterpeilen ad hoc aan te passen. Bij het instellen van het winterpeil wordt schoon water weggepompt en bij droogte moet rivierwater van minder kwaliteit worden ingelaten. De verzilting neemt zienderogen toe: vanuit de onderlagen en door de te lage grondwaterstand (zeewater dringt binnen). Het broeikas-effect speelt ook mee. Bovendien heeft Rijnland nog geen beleid tegen bodemdaling. De waterpeilen kunnen daarbij een rol spelen. De minister verlangt per 2030 een duurzaam bodembeleid. Eens te meer reden om de waterpeilen eens kritisch en door een andere bril te bezien. In de commissie steunden meerdere fracties deze oproep en mevrouw Stoop hoopt dat portefeuillehouder Langeslag zijn toen uitgesproken mening, in de VV wil herhalen. Overigens stemt zij om bovenstaande redenen tegen de twee voorliggende peilbesluiten. Mevrouw Veenhoven sluit zich aan bij de strekking van de woorden van mevrouw Stoop: het gaat immers om meer dan alleen de voorliggende peilbesluiten. Toch gaat de PvdA akkoord met de twee peilbesluiten. Er wordt 10 miljoen euro voor het Groene Hart in Zuid-Holland beschikbaar gesteld. Er is een omslag gaande, maar het is nog niet mogelijk om de peilbesluiten nu al toekomstbestendig vast te stellen. Zowel de veehouders als Rijnland zitten in de verdrukking. De PvdA vindt dat het niet langer haalbaar is om steeds ad hoc te besluiten over peilbesluiten: er zal een overkoepelend beleid komen waarin wordt aangegeven hoe om te gaan met de akkerbouwers in de gevoelige gebieden. Het is niet ondenkbaar dat verder boeren op bepaalde locaties niet langer mogelijk zal blijken te zijn, op andere plekken daarentegen wel. De heer Kerst heeft uit de bijdragen van de sprekers opgemaakt dat beiden vinden dat ze eigenlijk niet gehoord zijn en dat ze hun argumenten onvoldoende hebben kunnen toelichten. Is het adagium van Rijnland ('van buiten naar binnen werken') in dit geval wel afdoende toegepast? De heer Van de Nes kaart het peilbesluit Reeuwijk en Bloemendaal aan. De A&B-fractie kan zich vinden in de voorstellen van het college. Er lijkt weinig rek te zitten in het gebied. Vanuit agrarisch oogpunt zou functiefacilitering meer nadruk mogen krijgen. De fractie denkt dat innovatieve oplossingen om bodemdaling tegen te gaan, alsmede een optimalere drooglegging van de greppels (betere afloop naar het oppervlaktewater), meer impact hebben op klimaatbestendigheid dan het oppervlaktewater laten stijgen tot aan de rand van percelen. Het pilotgebied is indertijd tijdelijk en na een goede discussie ingesteld, mede gezien de juridische consequenties (het pilotgebied werd mede ingesteld voor de Groene Glazenmaker). Bij een ander besluit was Rijnland vast komen te zitten omdat de maaiveld-daling niet meer gevolgd zou kunnen worden, hetgeen volgens de A&B-fractie wezenlijk is in de veengebieden. Op basis hiervan is de tijdelijkheid van het pilotgebied ook vastgelegd en de fractie wil hier dan ook aan vasthouden. Als de drooglegging volgens de sprekers in het betreffende vak groter is dan het laagst-liggende vak, zou het in aanmerking kunnen komen voor onderbemaling. De fractie is verbaasd dat de indieners van de zienswijzen zo laat zijn ingelicht. Hierdoor hebben sommige mensen deze niet persoonlijk kunnen komen toelichten in de commissievergadering waar de inhoudelijke discussie wordt gevoerd. De A&B-fractie vindt dat deze vertraging in de toekomst dient te worden voorkomen en dringt aan op het vastleggen van een protocol zodat de betrokkenen de stukken gegarandeerd vijf weken voor de commissievergadering ontvangen. Portefeuillehouder Langeslag herhaalt dat Rijnland weliswaar niet verplicht is om de conceptnota van beantwoording toe te sturen maar dat wel doet bij wijze van service aan de betrokkenen. De fout voor de te late bezorging, ligt buiten Rijnland. Gelukkig heeft een aantal partijen de stukken toch tijdig kunnen lezen en zijn ze komen inspreken tijdens de commissiebehandeling. Bovendien waren alle stukken wel bijtijds gepubliceerd op de site. Na ontvangst van zienswijzen neemt de organisatie veelal contact op met de indieners en wordt de verdere gang van zaken toegelicht. De portefeuillehouder vindt dit Rijnland zo zorgvuldig mogelijk heeft gehandeld. Er is bovendien zeer veel gesproken met de betreffende partijen. Er is met de betrokken partijen in deelgebied De Wijk zelfs een gezamenlijk peilbesluit opgesteld. Dat aanbod is ook aan de andere polders gedaan, maar partijen hebben er zelf voor gekozen dit traject niet in te willen gaan. Maar er zijn veel keukentafelgesprekken en overige bijeenkomsten geweest. De drooglegging van 37 cm (waarop nu weer gekoerst wordt) ligt er al sinds 1928. Maar dit peil moet zo langzaam wel worden geïndexeerd om de drooglegging – die door	

	VERSLAG	ACTIE
	bodemdaling onder druk staat - te realiseren. In 2004 is een peilbesluit vastgesteld, maar in 2014 werd besloten het niet uit te voeren (mede als gevolg van diverse procedures, krabbenscheer, aanzienlijk hogere uitvoeringskosten). Er is nu dus sprake van een geldig peilbesluit dat dateert van ver voor 2004: dit is zeer onwenselijk omdat dat om de 10 jaar dient te worden herzien. De portefeuillehouder had gehoopt dat ook de voorliggende peilbesluiten in overleg zouden kunnen worden vastgesteld. Rijnland heeft aangetoond dat een voorgestelde peilverlaging in het pilotvak geen schade heeft berokkend aan de krabbenscheer, vandaar dat dit peilvak kan worden opgeheven en het grondgebied van het peilvak in de rest van het peilvak kan worden opgenomen. Er wordt voorgesteld om de 3 cm te verlagen ten opzichte van het thans geldende peil, waardoor de 37 cm weer wordt bereikt. De portefeuillehouder erkent dat een grotere drooglegging meer gebruiksmogelijkheden biedt en wellicht minder kans op leverbot, maar het voorgestelde peil is noodzakelijk in deze regio mede gezien de aanhoudende bodemdaling. Door een grotere verlaging zal de bodemdaling worden versneld hetgeen onwenselijk is. Er is sprake van 15 gebieden met onderbemaling (waarvan één met 90 cm drooglegging). Er is besloten om de onderbemalingen te blijven toestaan, maar 55 cm als uitgangspunt te nemen. Zodra de bodemdaling op hetzelfde niveau uitkomt als de onderbemalingen, kan het gebied naar hetzelfde peil. Er is ook besloten om nader met elkaar de vele ontwikkelingen te gaan bespreken. Deels is dit al gebeurd: de nota bodembeleid wordt in november bestuurlijk behandeld en de eerste notitie inzake bodembeleid wordt deze week in de Uniecommissie behandeld. De portefeuillehouder realiseert zich terdege dat Rijnland zich moet voorbereiden op de gevolgen van het grillige klimaat. Een eerste overzicht van de stand van zaken peilbesluiten en watergebiedsplannen inclusief toekomstvisie wordt inmiddels opgesteld. <i>Tweede termijn</i> De heer Démoed vindt dat Rijnland zich niet volledig kan beroepen op missers bij Post.NL. Hij vraagt zich af of het niet verstandiger is om het onderwerp te behandelen in januari 2019 om tegemoet te komen aan de gevoelens van de betrokkenen dat men onvoldoende gehoord is. De voorzitter vraagt de portefeuillehouder te reageren op het ordevoorstel van het CDA. Portefeuillehouder Langeslag beklemtont dat er zeer intensief contact is geweest met alle betrokkenen. Hij vindt het zelf ook zeer vervelend dat de nota van beantwoording buiten de schuld van Rijnland om zo laat werd ontvangen, maar Rijnland heeft alles gedaan om alsnog in de informatievoorziening te voorzien. Uitstel zal niet leiden tot een ander voorstel. Uiteraard zal Rijnland de intensieve contacten met het gebied voorzetten omdat voor de uitvoering samenwerking noodzakelijk is. Uitstel zal bovendien gevolgen hebben voor de werkplanning. De voorzitter ontraadt daarom het ordevoorstel en constateert dat het na stemming is verworpen. De heer De Meijer acht de kanttekeningen van mevrouw Stoop van belang, maar de fractie is desondanks van mening dat het hoog tijd is om een besluit te nemen en gaat dan ook akkoord met het voorstel. De heer Van Geest vindt het verbazingwekkend dat de gebiedsverantwoordelijke niet aan de bel heeft getrokken nu er in een gebied een verschil van tussen de 55 en 90 cm voorkomt. De voorzitter zegt dat dit onderwerp eerder al uitputtend is behandeld en maant tot beknopte beantwoording. Portefeuillehouder Langeslag sluit niet uit dat het verschil al eerder is geconstateerd, maar aan de onderbemalingsvergunningen zijn tot op heden geen droogleggingscriteria gekoppeld. Die systematiek wordt nu wel ingevoerd. De maximale drooglegging wordt bij onderbemalingen nu wel vastgelegd evenals de maximale maalcapaciteit van de onderbemaling (gezien het afwentelrisico). De voorzitter concludeert dat de besluitpunten 1, 2, 3, 4, 5 en 10 bij hamerslag unaniem door de VV zijn geaccordeerd en dat de peilbesluiten 8 en 9 door de VV zijn geaccordeerd met alleen de stem van mevrouw Stoop tegen. De heer Démoed zegt dat het CDA instemt met het voorstel maar hecht eraan toe te voegen dat het signaal over de communicatie niets afdoet aan de inspanningen van portefeuillehouder Langeslag en dat er dus geen sprake is van een inhoudelijk verschil van inzicht.	
3.a.	OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN Mevrouw Stoop vraagt of er al nieuws te melden is over de afgesloten Green Deal (dit met het oog op de petitie met betrekking tot loodvrij vissen) en is benieuwd naar de reactie van het college. De dijkgraaf zegt toe dat de VV een kopie van het antwoord van het college zal ontvangen. Mevrouw Stoop vraagt ook om een kopie van het antwoord van het college op de MRA-verzoeken.	toezegging

VERSLAG		ACTIE
	De voorzitter zegt dit toe (afhankelijk van de nog te kiezen afhandeling). De stukken zullen worden betrokken bij agendapunt 6.01.	toezegging
3.b.	MEDEDELINGEN Portefeuillehouder Kastelein wijst erop dat de minister heeft bepaald dat de dijk tussen Hekendorp en Haastrecht (Steinsedijk) per predicaat 'dijk' verliest. De provincie heeft niet bepaald dat deze een regionale kering is (er ligt nog een kering dicht bij de Hollandse IJssel voor) waarmee de functie 'dijk' is komen te vervallen, waarmee Rijnland niet langer verantwoordelijk is voor het onderhoud. Het onderhoud van de weg gaat over naar de gemeente Krimpenerwaard. Die heeft gewezen op achterstallig onderhoud door Rijnland in het beheer en stelt dat de weg moet worden aangepast voor het wegverkeer. Er wordt inmiddels met de gemeente overlegd over de verantwoordelijkheid. Mogelijk kan dit overleg resulteren in een kredietaanvraag. De heer Van Geest vraagt zich af of Rijnland niet bij de rijksoverheid kan aankloppen omdat het besluit daar is genomen. Portefeuillehouder Kastelein zegt dat de betrokken wethouder van Krimpenerwaard zeer actief optreedt, ook richting minister. De voorzitter zegt dat de portefeuillehouder de VV zal informeren over het verdere verloop mocht daartoe aanleiding bestaan.	
4.	BEELDVORMINGSNOTA'S	
4.01	Rijnland als proactieve samenwerker Portefeuillehouder Kastelein en de heer Bol leiden de behandeling in met een korte presentatie, die als bijlage bij het verslag is gevoegd. Uitgangspunt voor het gedurende een jaar doorlopen proces was de vraag: 'Wat voor waterschap wil Rijnland eigenlijk zijn?' en op welke wijze kan tegemoet worden gekomen aan de toegenomen wens om mee te denken aan de voorkant van de steeds complexere processen. Ook bestond de behoefte om als Rijnland verder te kijken dan de traditionele taken. Het hele college heeft een bijdrage geleverd aan dit collectieve proces. Elke portefeuillehouder heeft één casus vanuit zijn respectievelijke portefeuille ingebracht en er is zorggedragen voor diversiteit aan thema's en qua afstemming op het gebied. Rijnland wordt geconfronteerd met de gevolgen van de steeds veranderende samenleving en dient op de steeds complexere situaties en de nieuwe uitdagingen in een zo vroeg mogelijk stadium (proactief) in te spelen. Mede vanwege de aanstaande Omgevingswet gaat Rijnland in toenemende mate inhoudelijk kijken en acteren. De gevolgen van de Omgevingswet voor Rijnland zijn opgedeeld in vier grote thema's: woningbouw, aanpassing economie, toekomst veenweidegebied en de grote meren/plassen. Rijnland is vervolgens met de thema's aan de slag gegaan met de diverse partners, zoals gemeenten, provincies e.d. Dit proces is uitgemond in een aantal rode draden. Belangrijk uitgangspunt bleek: 'Een betere leemomgeving kun je alleen maar samen maken.' Rijnland staat voor enorme uitdagingen en opgaven. Rijnland kan de watertaak niet alleen aan: er zal meer en meer nadruk komen te liggen op de 'netwerkende overheid' waarbij om de doelen te behalen niet alleen de overheden samen moeten werken maar ook nadrukkelijk bewoners, bedrijven, marktpartijen en belangenorganisaties betrokken moeten worden. Er is een zestal hoofdlijnen gedestilleerd. Overigens is het evident dat Rijnland de reguliere kerntaken goed moet blijven uitvoeren. Rijnland vindt water dan wel belangrijk, maar het is onvermijdelijk dat Rijnland zich meer dan in het verleden ook moet buigen over de ruimtelijke ordening en dat andere organisaties zich oriënteren op het waterterrein. Het adagium 'Wie gaat erover?' maakt plaats voor 'Wie gaan ervoor?' Rijnland zal bredere maatschappelijke belangen gaan meewegen in de te varen koers. Zodoende kunnen er suboptimale oplossingen wat betreft watergebied worden bedacht die dienend zijn aan een groter maatschappelijk doel. Ook dient Rijnland zich rekenschap te geven van tegengestelde belangen. Rijnland dient de ondergrens als waterbeheerder helder te communiceren. Voorts dient Rijnland lef te tonen om op pad te gaan waar het grote issues betreft (zoals bodemdaling), daarbij gedreven door het hogere gezamenlijke doel. Tevens moet de bereidwilligheid bestaan om tussentijds 'het pad/de zoektocht bij te stellen'. Dit proces vergt een behoorlijke cultuuromslag/aanpassing van de gebruikelijke werkwijze van Rijnland. Samenwerking vergt overigens de nodige tijd. Hoewel Rijnland algemeen wordt gezien als waterdeskundige, wordt er ook steeds meer van Rijnland verwacht dat het kennis in huis heeft van de ruimtelijke ordening en planologie. Ook voor issues die niet strikt onder de taakgrens van Rijnland vallen (zoals bodemdaling) zijn financiële middelen nodig voor gezamenlijk onderzoek. Ook zullen nieuwe werkprocessen en procedures noodzakelijk worden	

VERSLAG	ACTIE
afgestemd op de netwerkende overheid, zodat maatwerk en creatieve oplossingen worden gefaciliteerd. De rollen tussen AB, DB en organisatie zullen mogelijk ook opnieuw moeten worden gedefinieerd. De voorliggende beeldnota is primair bedoeld om met elkaar in gesprek te gaan en te reflecteren op de gevolgen voor het (toekomstige) bestuur (coalitieakkoord, WWP 6). Mevrouw De Vries verwijst naar het ingekomen stuk van de MRA. Men wilde het actieplan graag komen toelichten. De ideeën sluiten aan bij de visie van Rijnland over circulariteit. Het CDA had het gewaardeerd als men was uitgenodigd om aan te sluiten bij het onderhavige onderwerp. Mevrouw Stoop verwijst naar de opmerkingen over de behoefte aan tijd, deskundigheid en geld. Vraag: moet de VV al gaan nadenken over deze kaders? De heer Schols vindt het belangrijk dat de VV actief gaat netwerken, maar tot dusverre is daarbij uitgegaan van ieders deskundigheid. Mogelijk is het wenselijk als de VV-leden in de toekomst ook buiten het eigen vakgebied gaan kijken (hetgeen ten koste kan gaan van tijd en financiën). De voorzitter vraagt wat de VV hiervan zou vinden. De heer Schols is hiervan een groot voorstander, maar verwijst wel naar de bestaande wettelijke kaders. Mevrouw Boomsma zegt dat het geschetste beeld niet alleen voor Rijnland, maar ook voor alle andere overheden/organisaties spannend is omdat zij zich in hetzelfde proces bevinden en met dezelfde ontwikkelingen, verwachtingen en onzekerheden worden geconfronteerd. De PvdD vindt het goed dat is aangegeven dat er lef nodig is om buiten de gebaande paden te treden ('We gaan er wel voor'). Rijnland is van oudsher een functionele overheid die handelt vanuit kerntaken. Zijn de in de nota geformuleerde ambities voldoende breed of moet worden toegevoegd dat Rijnland bereid is om bepaalde 'dogma's' los te laten en moeten er ambities worden bepaald? Ondergrenzen moeten weliswaar worden aangegeven, maar dat is een politieke kwestie en het zal niet eenvoudig zijn om binnen Rijnland een ondergrens te bepalen. De PvdD stelt dat er wordt gestart bij 'een slurf, niet wetende hoe groot de olifant eigenlijk is': mevrouw Boomsma denkt dat deze beeldspraak op alle partners van toepassing zal zijn en dan zij elkaar dan ook het beste onderling kunnen bijstaan in de zoektocht. De heer Kerst vindt de notitie en de presentatie zeer waardevol. De ingeslagen weg is noodzakelijk. Het is onontkoombaar om te netwerken en nauw te gaan samenwerken om de eigen kerntaken te kunnen waarmaken. Niemand zal tegen proactief samenwerken zijn, maar is er een regierol bedacht? Is er iemand die coördineert, die initieert, die de regie voert? De waterschappen kunnen wat hem betreft hierin een belangrijke rol vervullen. Voorts spreekt de heer Kerst de wens uit dat de interne samenwerking VV-D&H en ambtelijke organisatie in de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing aan bod kan komen. De heer Thijssen heeft de nodige zinvolle opmerkingen gehoord maar ziet ook enige zwaktes, zoals de vrijblijvendheid van de agenda, de bestuurlijke drukte. Hij mist het aspect dat Rijnland als functionele overheid een eigen inbreng heeft vanuit zijn sterkte en kerntaken en op basis daarvan samenwerking dient te zoeken. Samenwerking dient in de organisatie zelf te worden gezien als een natuurlijk proces. De RKC heeft geconstateerd dat de interne organisatie van Rijnland de duurzaamheidswerkwijze niet eigen heeft gemaakt op kernpunten. Suggestie: kijk eens naar de legger, een zeer belangrijk instrument voor Rijnland. Voeg dus als innovatief project een laag toe aan deze legger waarin de kernwaarden van het water worden vastgelegd (kwaliteit, visgebied, natuurvriendelijke oevers, blauwalg e.d.) om op basis daarvan naar gemeenten en bewoners te stappen om in samenwerking te praten over, bijvoorbeeld, duurzaamheid. Rijnland moet dus een eigen 'drive' tonen en die in de samenwerking nadrukkelijker inbrengen. Mevrouw Boomsma zegt in reactie op de heer Thijssen dat ze als ambtenaar van de gemeente Oegstgeest ervaring heeft men Rijnland als proactief samenwerker. Rijnland participeert in het proces van de gemeentelijke omgevingsvisie en het duurzaamheidsbeleid. Er wordt tevens gezamenlijk een strategische samenwerkingsagenda opgesteld waarin wordt bekeken welke ambities gezamenlijk kunnen worden geformuleerd. Er wordt ook naar de taakverdeling gekeken. Zodoende wordt vanuit de verschillende deskundigheden gewerkt aan diverse grote vraagstukken als klimaatadaptatie, energietransitie in de geest van de Omgevingswet. Mevrouw Fierens memoreert haar kritische kanttekeningen in de commissie BOD toen zij aangaf dat de portefeuillehouder van Vernieuwend Besturen zichzelf wat tekortdeed omdat efficiency en effectiviteit daar de hoofdtoon hadden terwijl de hier benadrukte beweging, in de teksten ontbrak. De dialoog tussen het linkerdeel en rechterdeel van de betreffende sheet in de presentatie, is soms wat onderbelicht.	

VERSLAG	ACTIE
Kortom: er worden in de organisatie en de VV nog steeds twee talen gesproken en beleden en blijkt er sprake van verschillende snelheden. Het is nog een zoektocht naar wie wat op welke momenten doet: de VV dient niet meer alleen te sturen op de harde cijfers maar ook op het proces en het uiteindelijke doel. De VV moet zich dan ook nadrukkelijker meer op het ‘van buiten naar binnen werken’ richten. Zij ziet dit als een grote uitdaging voor D&H, VV en organisatie in deze veranderende dynamiek die iets anders vraagt van Rijnland. De voorzitter stelt dat hij dit ziet als een taakopdracht voor de VV zelf. De heer De Meijer zegt dat hij zich als VV-lid in de notitie herkent. Hij roept Rijnland op tot uitvoering over te gaan. Hij ondersteunt de woorden van de PvdD evenals de oproep aan de nieuwe VV. Alleen als de leden worden meegenomen in het traject, is er kans van slagen. Mevrouw Dewkalie verwijst naar de opmerking over de gezamenlijke regierol: zij vindt dat deze ook moet gelden op het punt van de kaderstelling. Hoe wordt die ingericht met het oog op de diverse partners en besturen en kaders? De voorzitter vraagt hoe mevrouw Dewkalie dit zelf voor zich ziet. Mevrouw Dewkalie zegt dat zij geen pasklaar antwoord heeft. Zij wil hierover graag in gesprek met andere raden en besturen. Kan er gezamenlijk een ondergrens worden bepaald, bijvoorbeeld? De heer Démoed ziet de notitie als een logisch vervolg op eerder gevoerde gesprekken en discussies. Een gemiddelde burger gaat er waarschijnlijk vanuit dat overheden/instanties elkaar wel weten te vinden die zich zijns inziens vaak afvragen wat hun respectievelijke rol als overheid is. Terwijl de burger daar geen boodschap aan heeft maar slechts wil ‘dat het geregeld wordt’. De notitie kan een zinvolle bijdrage leveren aan het vroegtijdig vermijden van dit ‘gedoe tussen overheden’ en samenwerking bevorderen. Maar het CDA adviseert om steeds de vraag ‘wat de buurman/buurvrouw in de straat ervan vindt’ in het achterhoofd te houden. De heer Démoed, die het project omschrijft als een noodzakelijk maar toch vooral ‘ambtelijk en bestuurlijk feest’, roept op tot enige relativisering in relatie tot de uiteindelijke missie van Rijnland. De heer Oostwouder heeft uit de waardevolle presentatie opgemaakt dat Rijnland aan de grens zit van wat technisch haalbaar is. Het waterschap is zich hiervan bewust, de burgers evenwel (nog) niet. Zolang Rijnland blijft verkondigen dat men het waterniveau tot op de centimeter nauwkeurig kan regelen, gaat de burger daar ook vanuit. Het is evident, dat een dergelijke in de praktijk onhaalbare boodschap niet langer moet worden uitgevent. Hij adviseert Rijnland in deze discussie vooral de burger nadrukkelijk te betrekken, zodat ook verwachtingspatronen kunnen worden bijgesteld/toegelicht. Maatschappelijk draagvlak is essentieel. In het begin van de presentatie werd gesteld dat het instrumentarium van Rijnland nog dateert van voor een periode van participatie en netwerken, hetgeen suggereert dat het instrumentarium van Rijnland niet toereikend zou kunnen zijn voor het huidige tijdsgewricht, aldus de heer Bakker. Hij is van mening dat evengoed geponeerd zou kunnen worden dat het instrumentarium wel degelijk prima toereikend is, maar dat het anders moet c.q. kan worden gebruikt. Hij stelt voor om het thema met het oog op de toekomst eens te agenderen voor verdere bespreking in de VV met als motief: ‘Kunnen we het wel als we het willen?’ Hij heeft veel welwillendheid gehoord in de diverse bijdragen, maar het is verstandig om ook na te gaan of Rijnland het daadwerkelijk kan. Persoonlijk is hij positief en denkt hij dat de discussie zich meer dient te richten op de vraag hoe het instrumentarium (waarover Rijnland in zijn optiek dus wel degelijk beschikt) moet worden ingezet. Er wordt vaak gesuggereerd dat een werkwijze van netwerken en participatie duurder zou zijn en meer tijd vergt: de heer Bakker is hiervan niet bij voorbaat overtuigd. Immers, in de huidige werkwijze zitten de nodige verborgen kosten die ergens worden geboekt maar niet worden gerelateerd aan de eerder gevonden oplossing. Hij zou hem niet verbazen dat als men zaken aan de voorkant oppakt en niet pas aan de achterkant, dit tot kostenbesparingen zou kunnen leiden. Nieuwe werkwijzen kunnen derhalve inspirerend werken voor zowel de organisatie als de VV. Dit betekent niet dat er ook anders over kerntaken moet worden gedacht/gesproken: wel dient te worden nagegaan of deze op een andere wijze kunnen worden uitgevoerd (al dan niet in samenwerking). Kortom: de VVD wil het vervolg toespitsen op een discussie over de werkwijze en de vraag of de instrumenten passend zijn. De heer Van der Meer vindt dat de notitie prima de veranderende positie van Rijnland binnen het maatschappelijk speelveld weergeeft en de wijze waarop daaraan invulling kan worden gegeven. De schakeling naar de nieuwe Omgevingswet vindt hij een belangrijk element, temeer daar deze ook een proactieve houding verwacht van zowel overheden als burgers. Dit kan ertoe leiden dat proactiviteit ook	

	VERSLAG	ACTIE
	verschuift naar een heel ander vlak dan alleen de samenwerking met andere overheden. Rijnland moet zich wel bewust zijn van ‘wie wij zijn, waar we staan, waar we voor staan en wat onze bevoegdheden en mogelijkheden zijn om ook te kunnen samenwerken en mogelijk tot een suboptimale oplossing te komen maar ook bepaalde ondergrenzen te kunnen borgen, ook in de discussie over waar geprobeerd wordt met elkaar de samenwerking te zoeken’. De voorzitter constateert dat alle fracties verder willen met het ingezette proces. Hoe de volgende VV hierin dient te worden meegenomen, dient verder te worden uitgediept. Portefeuillehouder Kastelein zegt dat er op dit tijdstip veel vragen worden gesteld, maar dat de antwoorden nog ‘werkende weg’ zullen moeten worden geformuleerd. In de bijlagen kan de VV zien waar men tegenaan is gelopen. Het beeld dat de PvdD schetste (de slurf en de olifant en de noodzaak om lef te tonen) sprak de portefeuillehouder bijzonder aan omdat hiermee onder andere werd aangegeven dat Rijnland enerzijds de moed moet hebben om aan de slurf van een olifant te trekken, zonder anderzijds te weten wat de olifant voornemens is te gaan doen. Dit beeld moet bij de portefeuillehouder nog verder rijpen omdat de effecten nog niet evident zijn. Andere fracties benadrukten de noodzaak van een regierol voor Rijnland maar de portefeuillehouder vindt dat Rijnland deze vaak niet meer heeft omdat er wordt samengewerkt met andere proactieve organisaties en burgers. Het kenmerk van het proces is zijns inziens dat Rijnland geen regierol meer heeft, maar als functionele overheid wel op de functionele taken die regierol heeft. Dit vereist van Rijnland dat er ook andere initiatieven worden ontplooid. De portefeuillehouder is overtuigd van de positieve kansen die het proces biedt, hoewel fracties ook terecht aangaven dat men de ondergrens dient te bewaken in het proces waar het de bevoegdheden en taken van Rijnland betreft als functionele overheid. De portefeuillehouder ervaart dat Rijnland de aanwezige kennis ook daadwerkelijk inbrengt in de processen waarbij proactief wordt samengewerkt. Het komt voor dat de ondergrens niet scherp is afgebakend en onderdeel wordt van de te voeren discussie (politiek proces als ondergrens niet wettelijk is vastgelegd). Vraag is wat de nieuwe inzichten en processen opleveren in reguliere, functionele processen. Zijn alle Rijnland-medewerkers in staat om verder te kijken dan wat functioneel nodig is en kunnen zij nieuwe inzichten incorporeren in de stukken? Bij toekomstige discussies dient wat de portefeuillehouder betreft niet alleen gesproken te worden over wat functioneel nodig is, maar tevens over welke inzichten vanuit de buitenwereld worden ingebracht, wat moet worden ingebracht in de samenwerkingsprocessen en hoe Rijnland hiermee intern rekening dient te houden. Het zal niet automatisch lukken de verschillende talen in eenvormige stukken te krijgen: onderlinge discussie zal nodig blijven. Het proces zal nadrukkelijk moeten worden meegenomen ten behoeve van de nieuwe VV voor wie een en ander immers relatief nieuw zal kunnen zijn. De nieuwe Omgevingswet speelt hierbij ook een belangrijke rol. De invulling van de proactieve samenwerking met partijen in de omgeving, burgers, maatschappelijke organisaties is een uitdaging die enige lef vergt van Rijnland. De voorzitter concludeert dat Rijnland verder zal gaan op het ingeslagen pad (bestuurlijk en ambtelijk) en hij verwacht dat het thema vaker zal worden behandeld in de werkgroep bestuurlijke vernieuwing danwel de VV.	
5	HAMERSTUKKEN De voorzitter hecht eraan te melden dat over onderstaande hamerstukken al overeenstemming is bereikt in de diverse commissies en dat verdere behandeling overbodig is geacht. De heer Kerst zegt dat de eigenaarsvereniging ‘De Sluipwijkse Plassen’ een zienswijze heeft ingediend en om overleg heeft verzocht. De heer Kerst heeft een en ander besproken met de portefeuillehouder maar de eigenaarsvereniging meldde 20 november dat er nog geen overleg had plaatsgevonden. Hij vraagt de portefeuillehouder hierop te reageren. Portefeuillehouder Langeslag zegt dat er binnenkort een inleiding door Rijnland voor deze vereniging zal worden verzorgd over het doorlopen proces.	
5.01	Vaststellen legger oppervlaktewater Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.02	Vaststellen partiele herziening Duivenvoordse- en Veenzijdsepolder Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.03	Vaststellen peilbesluiten polder Merenwijk en Slaaghpolder Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.04	Voorbereidings- en uitvoeringskrediet voor Watergebiedsplan Kust	

VERSLAG		ACTIE
	Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.05	Krediet Cluster Poldergemalen 2, derde tranche Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.06	Zuiveringskring Leimuiden: voorbereidingskrediet Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.07	Zuiveringskring Alphen aan den Rijn: voorbereidingskrediet Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.08	Toetsing Grondlichamen: voorbereidingskrediet Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.09	Nota Innovatie Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
5.10	Toetreding Rijnland en verbonden partijen tot werkgeversvereniging Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.	
6	BESLUITVORMINGSNOTA'S	
6.01	Reactie op aangepast voorstel wijziging belastingstelsel waterschappen Het voorzitterschap wordt, gezien de betrokkenheid van de voorzitter en de loco-voorzitter Pluckel, overgenomen door portefeuillehouder Langeslag. De heer Van der Sande zegt dat de recente informatie veelal niet samenhangend aan de VV is aangereikt. De VV en de commissie hadden als boodschap meegegeven: 'Renovatie boven nieuwbouw'. Het naar aanleiding van het fractievoorzittersoverleg aangepaste voorstel van D&H benadrukt de wens voor een evenwichtige aanpak (wat is mogelijk binnen de renovatievariant en wat is mogelijk in de nieuwbouwvariant) waarmee ook een eerlijke vergelijking aan de orde kan zijn. Dit in reactie op het voorstel van de Unie, dat naar het oordeel van de heer Van der Sande met name de visie van het bestuur van de UvW lijkt uit te dragen. In 2018 zullen er nog geen tijdelijke, halve, besluiten worden genomen. Pas nadat alle openstaande vraagpunten zijn uitgezocht, zal er een besluit worden voorgelegd over het integrale plan. Naar verwachting zal dat in 2019 plaatsvinden. De aangepaste plannen van het Uniebestuur hebben veel reacties uitgelokt en het is vermeldenswaard dat de door Rijnland gehanteerde terminologie ('renovatie boven nieuwbouw') in diverse stukken terugkomt. De bespreking is bedoeld om de spreker input mee te geven voor de bijeenkomst op 14 december. Overigens gaat hij ervan uit dat er in toenemende mate begrip zal zijn voor het door Rijnland ingenomen standpunt. De voorzitter, hoogheemraad Langeslag, verzoekt de VV-leden hun bijdrage zo veel mogelijk tot hoofdlijnen te beperken. Voorts roept hij de aanwezigen op hun input, indien beschikbaar op schrift, aansluitend beschikbaar te stellen aan de heer Van der Sande. De heer Schols dankt de heer Van der Sande voor zijn input, maar 50PLUS vindt de voorliggende aanvulling, met name punt 7, wat summier en onvoldoende duidelijk richting UvW. De fractie vindt het uiterst onverstandig om nu al bepaalde hoofdzaken goed te keuren omdat die vervolgens niet eenvoudig zullen kunnen worden aangepast, mocht uiteindelijk blijken dat men toch in het integrale plan, dat nog moet worden opgesteld, andere keuzes voorstelt. Mevrouw Boomsma heeft wat betreft het nieuwe voorstel de meeste moeite met de commissie van wijzen waar het de verdeling naar redelijkheid en billijkheid voor een aandeel van de categorie natuur betreft. Het zal niet eenvoudig zijn een dergelijke commissie samen te stellen gezien de grote diversiteit aan meningen en de vrees gerechtvaardigd is dat men al behept is met enige vooringenomenheid over deze commissie. De heer Kerst vindt het opvallend in de reactie van D&H dat de Unie gevraagd wordt om een tweetal voorstellen uit te werken. Hij vindt dit een vrij ambitieus verzoek maar naar hij heeft begrepen kreeg Rijnland hiervoor inmiddels toch de nodige bijval van andere waterschappen. In het voorliggende besluit wordt de Unie verzocht 'om iets aan te tonen': die zinsnede komt toch wel ambitieus over en de heer Kerst vraagt zich af of het van de Unie verwacht kan worden hierop te reageren. Hij vindt dat de Unie in de diverse stukken de nodige argumenten hebben aangedragen waar het de integraliteit en de gebiedsbeperking/gebiedsproblematieaanpak (waar de heer Kerst overigens geen voorstander van is) betreft, waar D&H niet inhoudelijk op ingaat. In het voorliggende besluit mist hij rechtvaardigheid als een van belangrijke randvoorwaarden. Voorts vraagt de heer Kerst zich af in hoeverre de uitgangspunten van de Unie (de vervuiler betaalt, het profijtbeginsel, het kostenveroorzakingsbeginsel) die bij het belastingstelsel horen en door de leden van de Unie worden ondersteund, een rol moeten spelen in het	

VERSLAG	ACTIE
verbeteringsvoorstel. Uit het voorstel van Rijnland kan hij dat niet opmaken. De CU-SGP vindt dat Rijnland op 14 december beslist niet moet instemmen met een conceptvoorstel, mede omdat daarmee de briefing van een commissie van wijzen behoorlijk zou worden ingeperkt. De heer Van Geest memoreert dat de meerderheid van de waterschappen de aanvankelijk uitgezette marsroute heeft afgewezen, maar hoe nu verder? Hij ziet het aangepaste voorstel als een stap richting verbetering, maar deze stap is zeker nog niet afdoende in de ogen van meerdere fracties. Hij vindt het positief dat er een relatie wordt gelegd met de aanleiding, zoals het OESO-voorstel en de diverse stukken, maar dat men voornemens is te gaan werken met een commissie van wijze mannen met een vrijwel ongelimiteerde opdracht en de open formuleringen, kan niet op de steun van de fractie rekenen. Hij kan zich vinden in de bijdrage van de heer Kerst: aan belastingheffing liggen bepaalde algemene grondslagen ten grondslag. Bij de waterschappen is de heffingsgrondslag dan ook redelijk en de waterschapsbelastingen worden naar zijn mening door de betalers ook niet als onredelijk beoordeeld. Het is hem niet duidelijk wat de voordelen zouden kunnen zijn van een gebiedsgerichte indeling. Ook de Stichtse Rijnlanden heeft het stuk inmiddels al afgewezen waaruit blijkt dat Rijnland niet alleen staat in zijn standpunt. Uiteraard kunnen de diverse VV's eigen accenten en opinies ventileren, maar wat is een haalbaar en redelijk belastingstelsel? Valt dat wel te bepalen door een commissie van wijzen? De Unie zou met name een aantal belastingdeskundigen moeten raadplegen (voorstel: de Erasmus Universiteit en de VNG). Mevrouw Fierens zal haar uitgebreide schriftelijke bijdrage aan de heer Van der Sande overhandigen en deze tijdens de VV enigszins beknopt toelichten. De PvdA vraagt zich af of het voorstel afdoende is om de huidige knelpunten, de toekomstige grote veranderingen op het terrein van klimaat en energie, op te lossen. Daarvoor zijn, opmerkelijk genoeg, geen extra voorstellen voor gedaan. Het voorstel verschuift problemen, het is niet transparant en het veroorzaakt extra bureaucratie. Er is bovendien vooral 'van binnen naar buiten gedacht' en zeker niet vanuit de inwoner in de huidige dynamiek, die te maken krijgt met een veelheid aan belastingen die allemaal onder de loop liggen en die tevens wordt geconfronteerd met de klimaat- en energietransitie en de Omgevingswet. In de afgelopen jaren is door een aantal wetwijzigingen de trits van belangen, betalen, zeggenschap uitermate verschoven. Er is feitelijk een nieuwe trits ontstaan van de drie heffingen: vraag is hoe deze zich nog tot elkaar verhouden. Op dit moment wordt in totaliteit van alle waterschappen 88% van de belastingen door de ingezetenen en Gebouwd betaald en 12% door Ongebouwd. Tien jaar geleden was dit vrijwel omgekeerd. De relatie tussen de heffingen en de uitgangspunten acht de fractie onvoldoende helder. De opbrengst van de verontreinigingsheffing is in vergelijking met de zuiveringsheffing gering. De waterschappen maken meer kosten voor het zuiveringsbeheer dan voor het waterkwaliteitsbeheer, maar de verontreinigingsheffing komt in het voorstel ook ten goede aan het watersysteembeheer. Dat strookt niet met het uitgangspunt. De fractie vraagt zich af of er onderzoek is gedaan naar het bij elkaar brengen van de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing: dat was vroeger het geval en heeft als voordeel dat er geen onderscheid meer is tussen de indirecte en de directe lozingen (wordt een gecombineerde heffing). Een gebiedsmodel zou men een goed idee kunnen vinden, maar de fractie is het oneens met de bestuurlijke ruimte, te weten 2 x 15% naar boven en naar beneden. Bovendien zullen de grootste fracties bepalend worden hetgeen ten koste gaat van de kleinere. De zuiveringsheffing en het woonruimteforfait worden in het nieuwe voorstel 3 VE: hiermee wordt het probleem verlegd want nu komt de kritiek terecht bij de grote gezinnen. Dus ga heffen of per individu of ga uit van een vast aantal per woonruimte, zoals gebeurt bij de watersysteemheffing (zonder problemen). De tabel afvalwater: de PvdA is fel gekant tegen het voorstel om deze terug te brengen naar drie categorieën omdat hierdoor alles wordt vervlakt. De tabel is indertijd gecategoriseerd naarmate van vervuiling. Het voorstel leidt ertoe dat de minder vervuilende bedrijven gaan betalen voor de meer vervuilende, terwijl het algemene uitgangspunt is: de vervuiler betaalt. De PvdA noemt deze tabel 'een doodsteek in het voorstel'. Het kan niet zo zijn dat kantoren en winkels even zwaar worden belast als vervuilende bedrijven. Natuur/Ongebouwd staat tot tevredenheid van de fractie weer ter discussie: 'want gras is gras en een boom is een boom'. De fractie is overigens geen voorstander van een commissie van wijzen. De diffuse lozingen zijn niet geregeld hoewel het een belangrijk thema was in het debat: deze moeten worden toegevoegd aan de verontreinigingsheffing. Voorts wil de fractie dat er een einde komt aan een onderscheid tussen de directe en indirecte lozingen en de fractie vindt dat de 2 x 15% moet worden afgeschaald naar hooguit 2 x 5%. Er dienen geen deelbesluiten te worden genomen omdat het gaat over een integraal voorstel en de fractie wil 'niet de besluitvorming ingerommeld worden'. De PvdA gaat dus	

VERSLAG	ACTIE
niet akkoord met het proces. Het is jammer dat er per waterschap wordt geïnventariseerd aangezien belastingen per definitie een politiek issue is. Weeffout wegen: deze zijn fictief vrijgesteld en de fractie zal het standpunt hierover schriftelijk aanleveren. De heer De Meijer zegt dat de fractie Water Natuurlijk in de vorige VV al een voorlopig standpunt had ingenomen en waardering uitsprak voor het werk van de commissie Aanpassing Belastingstelsel. Daarom valt het des te meer te betreuren dat de commissie er niet in is geslaagd om de vereenvoudiging en rechtvaardiging van het belastingstelsel voldoende tot zijn recht te laten komen. OESO: om te beoordelen welke punten door de commissie verwerkt moesten worden, maakt de heer De Meijer een uitstapje naar het OESO-rapport van 2014, waarin is geconstateerd dat het Nederlandse waterbeheer een stabiele financiële structuur kent, maar dat het stelsel voor de lange termijn de nodige uitdagingen kent om het bekostigingssysteem duurzaam en toekomstbestendig te maken. De economische prikkels om efficiënt om te gaan met 'te veel', 'te weinig' en 'te vervuild' water zouden in Nederland volgens de OESO versterkt kunnen worden. Met name de economische prikkels om vervuiling van water te verminderen, worden als zwak bestempeld. De OESO waarschuwt verder dat de toenemende onevenwichtigheid tussen groei- en krimpregio's de financiële houdbaarheid van watermanagement op de lange termijn negatief kan beïnvloeden. De verwachting is dat deze regionale verschillen zullen toenemen als gevolg van onder meer demografische en economische ontwikkelingen. De fractie voegt daar zelf de klimaatverandering aan toe. De minister heeft aan de Tweede Kamer aangegeven dat zij als algemene richting voor de discussie het principe steunt dat degenen die profijt hebben of ingrepen doen die effect hebben op het waterbeheer (zoals bijvoorbeeld de landbouw en de industrie) ook de daarbij behorende kosten dienen te dragen (gebruiker/vervuiler betaalt principe) en daaruit voortvloeiend om de bekostiging zo veel mogelijk decentraal te beleggen, waar dit efficiënt is. OESO: volgens de OESO heeft Nederland een laag ambitieniveau ten aanzien van de tenuitvoerlegging van de Kaderrichtlijn Water-normen. Ondanks dat de laatste jaren de waterkwaliteit substantieel is verbeterd, ziet de OESO de voortgang stagneren met betrekking tot stikstof, fosfor en pesticiden en het herstel van de natuurlijke dynamiek. Unie van Waterschappen: in het voorstel staat voor elk type belasting van de waterschappen een leidend principe centraal. Dit is al meermalen genoemd en mag bekend worden verondersteld. Standpunt Water Natuurlijk: er is een tweetal hoofdpunten in te brengen: het belasten van diffuse verontreiniging onder andere door de landbouw en de hoogte van de bijdrage van natuur. In de brief van het Uniebestuur worden enkele onderdelen aangegeven waarover nu al redelijke overeenstemming lijkt te zijn. Die betreffen vooral de voorstellen over zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing. De fractie benadrukt dat er een integrale besluitvorming in december 2019 moet plaatsvinden. Over de punten waarover redelijke overeenstemming lijkt te zijn, moet nu geen 'voorlopig besluit' worden genomen: deze moeten worden 'geparkeerd' vanwege de samenhang tussen de voorstellen. De hoogte van de natuurbijdrage is naar een commissie van wijzen doorverwezen. Daar heeft WN op zich geen bezwaar tegen, maar de fractie pleit wel voor een verbreding van de opdracht van de commissie van wijzen: kijk niet alleen naar de hoogte van de bijdrage van de natuur, maar ook naar de vraag of natuur een zelfstandige categorie moet zijn, of onderdeel van ongebouwd, of als collectief goed moet worden ondergebracht bij ingezetenen, tezamen met wegen. Het belasten van de diffuse verontreiniging wordt door de Unie afgewezen. Er is in de bijlage wel aandacht aan besteed, wat uitgebreider dan in het voorstel van juni 2018. Water Natuurlijk houdt vast aan het standpunt dat deze bronnen wel belast moeten worden en dat er voldoende prikkels moeten worden ingebouwd om de verontreinigingen terug te dringen. Er resten nog enkele andere punten om in te brengen: het vasthouden aan de ruimte voor tariefdifferentiatie voor wegen (tot 100%) is inconsequent. Infrastructuur kun je beschouwen als een collectief goed, net als natuur. Omdat het collectieve belang al is gedekt door de bijdrage van de inwoners (wonen, werken, recreëren als solidariteit) zou geen afzonderlijke heffing voor wegen en voor natuur nodig hoeven zijn. De forfaitaire heffing op riooloverstorten blijft in het voorstel overeind. WN pleit voor een fonds om de overstorten zo veel mogelijk te beperken. In de formules voor zuiverings- en verontreinigingsheffing wordt nu ook rekening gehouden met zouten en zware metalen, maar 'nieuwe stoffen' (zoals medicijnresten en microplastics) blijven nog steeds buiten schot. Het proces: bij het uitwerken van de BBP-systematiek wordt voorzien in een bestuurlijke commissie, een ambtelijke werkgroep en betrokkenheid van alle waterschappen en relevante stakeholders. De CAB was zo'n	

VERSLAG	ACTIE
bestuurlijke commissie, maar daarin waren niet alle relevante partijen opgenomen. Water Natuurlijk bepleit een samenstelling van deze bestuurlijke commissie die recht doet aan de verhoudingen in de waterschapsbesturen. Betrokkenheid van stakeholders in het proces is prima, maar er moet ook worden gedacht aan partijen die niet in waterschapsbesturen zijn vertegenwoordigd, zoals inwoners en de eigenaren van woningen. Te denken valt aan de Vereniging Eigen Huis, woningcorporaties, huurdersorganisaties, Consumentenbond, alsmede organisaties met een brede blik op water(beheer) in de samenleving. Ook de samenstelling van de commissie van wijzen is een aandachtspunt. Voorkomen zou moeten worden dat daarin uitsluitend de 'usual suspects' worden opgenomen. Water Natuurlijk pleit voor de opname van onafhankelijken en 'dwarsdenkers' in deze commissie. De heer Démoed heeft vooral nagedacht over het proces en is tot de slotsom gekomen dat de heer Van der Sande het beste op pad gestuurd kan worden met een inventarisatie van de hoofdzaken en een door de VV aangegeven ondergrens. Voor het CDA is het wezenlijk dat de renovatie wordt geborgd omdat de renovatie als kern gezien kan worden aangezien diverse doelen aan dit fundament gekoppeld zijn, zoals de thema's: de verdeling van de lasten en het begrip solidariteit. De fractie wordt niet blij van het voorliggende besluit omdat dit niet voldoet en het is zeer plezierig dat het standpunt van Rijnland kan rekenen op toenemende steun. Het CDA is overigens van mening dat men beter dwarsdenkers en weldenkende mensen bij elkaar kan roepen dan 'zogenaamde wijzen'. De fractie wil de heer Van der Sande dus graag op pad sturen met een mandaat: hij weet dat het voorliggende besluit op geen steun van de VV kan rekenen en hij dient de ruimte te krijgen om de ingebrachte bijdragen van de fracties naar eigen inzichten in te brengen. Het meegeven van een uitgebreid wensenlijstje zal noch de VV noch de dijkgraaf helpen. Het zou overigens een doemscenario zijn als blijkt dat de waterschappen er zelf niet uitkomen omdat in dat geval 'Den Haag' zich erover zal buigen: 'als er een iemand het niet kan regelen in Nederland, dan is het "Den Haag" dat het dan gaat regelen'. Als dit scenario opdoemt, is het zaak dat de VV zich hierover buigt. Mevrouw Fierens interrumpeert: de PvdA wijst erop dat was afgesproken dat de fracties inhoudelijk zouden reageren en tevens aan zouden geven wat mogelijk nader zou moeten worden onderzocht. De heer Van der Sande zal wat de fractie betreft dus ook moeten kunnen teruggrijpen op een onderbouwing. De heer Démoed benadrukt dat hij geenszins kritiek heeft willen uiten op diegenen die een inhoudelijke bijdrage hebben geleverd, maar het CDA heeft daaraan op dit moment minder behoefte. Hij wilde vooral benadrukken dat alle door de fracties ingebrachte punten niet zullen kunnen worden gehonoreerd en dat de heer Van der Sande ook niet met een schier onmogelijke opgave naar de vergadering moet worden gestuurd. Mevrouw Fierens erkent het enigszins 'hopeloze proces', maar er dient wel degelijk ook inhoud vanuit de VV te worden opgehaald. De heer Démoed wijst erop dat hij glashelder was over de inhoud en dat hij de ondergrens waarmee hij de dijkgraaf op pad wil sturen, ook duidelijk heeft aangegeven. Omdat het merendeel van de inhoudelijke argumenten al te berde is gebracht, wil mevrouw Van Steensel zich beperken. De VVD steunt het voorstel om goed onderzoek te doen, te beginnen met renovatie van het bestaande stelsel en het opstellen van een goede vergelijking met de nieuwe voorstellen zodat dit zal helpen om op inhoud en proces de goede adviezen/besluiten te kunnen nemen. De VVD heeft geconstateerd dat de kostentoedelingsverordening een richting zou kunnen aangeven voor de oplossing, met name waar het de verdeling van de bijdragen betreft. De VVD is geen voorstander van een commissie van wijzen zoals voorgesteld: deze dient breed te worden samengesteld ten behoeve van een breed draagvlak. Tevens moet men zich met name concentreren op de watersysteemheffing. Over de overige punten zal naar het oordeel van de VVD wel overeenstemming kunnen worden bereikt. De heer Van der Meer zal de inbreng op schrift aanreiken. De fractie kan zich vinden in de mening van het CDA dat het er niet zozeer om gaat wat elke fractie in het belastingstelsel wenst terug te zien (dus dient men op dit moment niet te ver in te gaan op de inhoud). Het gaat dus niet zozeer om het wensenlijstje: de VV moet vooral inzicht krijgen in waarover men dient te besluiten (dus in de mate en hoeveelheid en de richting van het nog benodigde onderzoek om te kunnen komen tot een goede besluitvorming). De A&B-fractie vindt dat bij de Unie moet worden gepleit voor een tweesporenbeleid: enerzijds moeten de mogelijkheden van renovatie worden uitgediept, anderzijds moeten de door de commissie opgestelde vernieuwde voorstellen worden bestudeerd en beoordeeld op	

VERSLAG	ACTIE
toekomstbestendigheid. De robuustheid van deze voorstellen is immers nog niet aangetoond. Het kan niet zo zijn dat een nieuw stelsel binnen afzienbare tijd alweer niet voldoet en moet worden aangepast. Dus onderzoek de mogelijkheden van renovatie en de beperkingen van het vernieuwingsvoorstel. Breed draagvlak voor de voorstellen vanuit de waterschappen en de diverse geledingen is essentieel, vandaar dat A&B ervoor pleit dat de diverse stakeholders vroegtijdig worden betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe stelsel. Het nieuwe stelsel moet ook goed kunnen worden uitgelegd. De fractie adviseert om dit aspect expliciet mee te nemen. De veel genoemde weeffout moet in het nieuwe stelsel worden verholpen. Er is inzicht nodig om hoeveel euro's het feitelijk gaat en ook moet worden uitgezocht of het verhelpen van de weeffout leidt tot een betere situatie. De fractie laat in het midden of er een commissie van wijzen voor natuur moet worden samengesteld en verwijst naar de brief van De Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren en LTO Nederland, waarin wordt aangegeven dat een dergelijke commissie in elk geval op alle aspecten van natuur goed moet kunnen adviseren. Ook moet inzichtelijk worden gemaakt in welke mate natuurgebieden bijdragen aan het in het oppervlakte- en grondwater brengen van mineralen en andere stoffen. Mevrouw Stoop wil als eerste respect uitspreken voor de commissie die bereid is geweest om een geheel nieuw belastingstelsel te ontwerpen voor een zeer complexe structuur, ook al oogst het nieuwe voorstel veel kritiek. 20 november heeft het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden besloten het voorstel van de Unie af te wijzen. Mevrouw Stoop vindt het zeer positief dat alle fracties zich serieus zijn gaan verdiepen in het hele stelsel en meedenken. Ook positief is dat de Unie er nu een jaar extra tijd voor heeft ingeruimd. Wat haar betreft kunnen ze nog meer tijd nemen omdat het zittende kabinet er niet mee aan de slag zal gaan. Het goede zijn de deels nieuwe uitgangspunten voor de herziening van het belastingstelsel: het solidariteitsbeginsel en het kostenveroorzakersbeginsel voor de zuiveringsheffing (volgens mevrouw Stoop overigens niet nieuw). De zogenaamde plus-voorziening en de ruimte voor bestuurlijk maatwerk acht zij uiterst zinvol. Het profijtbeginsel is controversieel in natuurbeschermingsland. Natuurbeheerders zien maatregelen ten behoeve van een natuurgebied vaak als maatregelen die genomen moeten worden als bescherming van het natuurgebied tegen invloeden van buitenaf (en die dus niet kunnen worden toegeschreven aan natuurterreinen). Bovendien leveren natuurgebieden gratis groenblauwe diensten en past dit niet bij hoge waterschapslasten (ze worden niet gehonoreerd voor deze inspanningen). Maar levert de uitwerking van deze beginselen nu ook een systeem op dat wordt ervaren als eerlijker, duidelijker, eenvoudig, transparant, met draagvlak, uitlegbaar, waarbij de vervuiler betaalt? De natuureigenaren vinden van niet. Waar het aan schort bij de nieuwe voorstellen is dat het gebiedsmodel, uitgewerkt met de BBP-systematiek voor de toerekening van de systeemkosten voor gebouwd en ongebouwd, een ingewikkeld systeem is, dat schijnobjectiviteit moet uitstralen, waar vervolgens nog 15 procentpunten bestuurlijke ruimte bovenop komt. In de ogen van mevrouw Stoop is dat helemaal geen transparant en narekenbaar geheel. Zij is het eens met mevrouw Fierens dat er dus geen sprake meer is van transparante criteria. Bovendien lost het voorstel de weeffout met de wegen niet op. In de voorstellen van de Unie gaan de eigenaren van de wegen fors minder betalen en de eigenaren van natuur- en landbouwgrond krijgen daar de rekening van gepresenteerd. Zij gaan fors meer betalen. En op basis waarvan? Een onderbuikgevoel? Een goede onderbouwing ontbreekt, het is een arbitrair voorstel van de Unie, dat geen rekening houdt met de consequenties. Wie de financieringsstructuur voor natuurbeheer kent, weet dat er naar de aard van het betalingssysteem geen financiële ruimte is om fors hogere waterschapslasten te betalen. Hogere aanslagen leiden tot geheel nieuwe problemen in de financieringsstructuur als geheel en het zal ten koste gaan van een belangrijk deel van het uitgevoerde beheer. Het voorgestelde belastingstelsel wordt hier dus niet bepaald populairder van. En voor natuureigenaren dus onbetaalbaar. Het is dan ook helemaal niet raar dat de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren eerst de discussie aan wil gaan over een goede uitwerking van de principes en vervolgens wil kijken hoe hoog de lasten uitvallen, waarna de toerekening van de kosten kan worden bepaald. Het voorstel van de Unie om een commissie van wijzen in te stellen, lijkt ingegeven door de gedachte dat je de kerstkalkoen niet over de kerstmaaltijd moet laten beslissen. Hiermee miskent de Unie dat de partijen die de gevolgen dragen, wel degelijk mee kunnen en willen praten over de inrichting van het systeem en mee willen denken over hoe je tot rechtvaardige, transparante en uitlegbare oplossingen kunt komen. Zie de brief van 19 november die LTO en natuureigenaren als reactie op de commissie van wijzen aan de Unie hebben gestuurd. De commissie van wijzen krijgt een opdracht mee die binnen een heel smalle bandbreedte ligt, die niet past in wat de natuureigenaren en LTO (ook slachtoffers van dit systeem) en ook de VV van Rijnland niet	

VERSLAG	ACTIE
voorstaan. Mevrouw Stoop wil een nieuwe commissie als opvolger van de CAB, met een veel bredere taakopdracht. Verder vindt zij het systeem niet toekomstbestendig: het daagt de eigenaren in het landelijk gebied niet uit om mee te denken over oplossingen voor alle problemen die op het waterschap afkomen. De beprijzing van de riooloverstorten is geen stimulans om ze aan te pakken. Het is eerder de legitimatie ervan. De voorstellen leiden niet tot prikkels om lozingen van zogenaamde nieuwe stoffen en medicijnresten en zogenaamde oude stoffen als zware metalen te verminderen. Wat de natuureigenaren verder nog mee willen geven: geef aan waar het huidige stelsel niet voldoet en zijn grenzen heeft bereikt. En doe op basis daarvan verbetervoorstellen voor het huidige systeem. Dan kunnen we tenminste de twee systemen met elkaar vergelijken. Breng de wegen onder bij de categorie gebouwd of maak er een aparte categorie van met een brede tariefdifferentiatie, indien nodig. Bouw financiële prikkels in in alle drie de systemen, zodat sectoren gaan meedenken over oplossingen. Denk aan klimaatadaptieve maatregelen als oplossingen voor wateroverlast, droogte en hitte. Of maatregelen die de bodemdaling tegengaan. Of het apart afvangen en opvangen van regenwater. Of maatregelen die de vuillast door medicijnresten, bestrijdingsmiddelen en nieuwe stoffen verminderen. Misschien is het niet overal wenselijk om dat via het belastingstelsel te regelen. Geef daarom aan waar dit via het belastingstelsel mogelijk is en waar het via blauwe diensten geregeld moet worden. Ga na hoe de sanering van de klassieke riooloverstorten kan worden bevorderd en laat alleen overstorten bestaan als ze slechts regenwater in het systeem brengen. Voorts dient de Unie zich te realiseren dat een belastingstelsel dat niet kan rekenen op draagvlak bij partijen die de belastingen moeten opbrengen, zal sneuvelen in de Tweede Kamer. Dat zal niet het parlement in deze samenstelling zijn, maar een nieuw kabinet en een andere volksvertegenwoordiging. Dus laat de Unie genoeg tijd nemen om een systeem te ontwerpen dat kan rekenen op draagvlak bij de belastingplichtigen. Tenslotte geeft mevrouw Stoop de Unie nog sterkte en wijsheid mee om met gewijzigde eerlijkere, duidelijker en duurzamere voorstellen te komen, waarover een integrale afweging kan worden gemaakt. De voorzitter gaat ervan uit dat de heer Van der Sande in zijn reactie de inbreng zal groeperen en niet op elke kanttekening inhoudelijk zal reageren. De heer Van der Sande heeft als grootste gemene deler genoteerd dat de fracties geen van alle het risico willen lopen ‘besluitvorming te worden ingerommeld’. Dit gevoel wordt breed en ook elders gedragen. Men wil nadrukkelijk dus ook geen deelbesluiten. Men wil dat dat er een eerlijke afweging wordt gemaakt tussen enerzijds de renovatie (met grenzen en bijbehorende verbeteringen) en de inzet van de Unie, te weten een nieuw systeem, waarbij men de vraag kan stellen of dit daadwerkelijk een verbetering is (de kans dat een herstelde weeffout plaatsmaakt voor een nieuwe ligt altijd op de loer). Kortom: beide systemen dienen eerlijk te worden vergeleken. De commissie(s) die dit gaat/gaan onderzoeken, moet(en) een brede taakopdracht te krijgen zodat men ook een eerlijke vergelijking kan maken. Uiteindelijk dient de VV op basis van feiten een weging te kunnen maken. De heer Van der Sande sluit zich aan bij de uitspraak van het CDA over de ondergrens, maar zal ook de overige opmerkingen nadrukkelijk in gedachten houden. In reactie op de bijdrage van de heer Kerst, die aangaf dat Rijnland ‘enigszins arrogant zou kunnen overkomen’, stelt de heer Van der Sande dat Rijnland als oudste waterschap van Nederland ‘toch wel enige arrogantie past’ en dat het goed is dat Rijnland het voortouw heeft genomen. Deze opstelling krijgt steeds meer steun. De heer Van der Sande vindt, net als mevrouw Stoop, dat de commissie CAB lof verdient voor haar inspanningen maar dat betekent niet dat Rijnland zich niet kritisch kan en dient uit te spreken over de voorstellen. Voor alles moet worden voorkomen dat anderen, niet rechtstreeks betrokkenen, de uiteindelijke beslissing gaat nemen. Hij zal 14 december aandringen op het nemen van de voor het opstellen van een weloverwogen, goed vergelijkbaar voorstel benodigde tijd. Een voorstel dat tegemoetkomt aan de uitgangspunten geformuleerd door de OESO en de aangedragen verbeterpunten. De heer Van der Sande heeft tevens goed begrepen dat alle fracties zeer veel waarde hechten aan optimaal draagvlak en dat derhalve zoveel mogelijk partijen/belanghebbenden tijdig bij de opdracht moeten worden betrokken zodat zij ervan overtuigd zijn dat het uiteindelijke voorstel in overleg is geformuleerd: ‘Zonder draagvlak, geen gedragen voorstel’. De heer Van der Sande gaat ervan uit dat op 14 december gezamenlijk een proces zal worden besproken dat kan leiden naar een gedragen, volwaardig, onderling vergelijkbaar systeem. Men zal eerst dienen aan te geven welke mogelijkheden een renovatie biedt. Mocht onderbouwd blijken dat renovatie niet tot het gewenste resultaat leidt, dan is Rijnland bereid uit solidariteit mee te denken over een ander systeem, dat nadrukkelijk wel aantoonbaar iets moet opleveren. De heer Van der Sande is voornemens om de zinvolle bijdragen van de fracties gebundeld aan de Unie aan te bieden voor het	

	VERSLAG	ACTIE
	vervolgtraject/het onderzoek en aan te dringen op een gemotiveerde reactie op de vragen. Overigens heeft hij nadrukkelijk vertrouwen in een goede besluitvorming op 14 december over de volgende stap. De voorzitter constateert vervolgens dat er geen behoefte is aan een tweede termijn over dit punt van de agenda en stapt over naar de VV-besluitnota. Hij vraagt de VV of men in kan stemmen met deze nota. Mevrouw Stoop zegt dat naar haar beste weten vrijwel alle fracties geen voorstander zijn van de commissie van wijzen en stelt dat de besluitnota hierop dient te worden aangepast. De voorzitter oppert dat overwogen kan worden hierover een amendement in te dienen. De heer Van der Sande zegt dat deze besluitnota ‘behoorlijk strak is geformuleerd’: de commissie van wijzen kan flexibel worden geïnterpreteerd en hij vraagt of de VV hem de ruimte geeft om deze dan ook in de breedte te kunnen formaliseren (afgezien van welke commissie(s) er al dan niet wordt/worden ingesteld met een brede opdracht). De heer Van Geest doet een ordevoorstel: hij vindt het verstandig om geen besluit te nemen maar de heer Van der Sande de opmerkingen mee te geven zodat hij de maximale ruimte behoudt om datgene wat de VV wil, op 14 december te presenteren. Elke besluitvorming van de VV zou de speelruimte van de heer Van der Sande begrenzen. De voorzitter vraagt of dit voorstel wordt gesteund. De heer De Meijer kan zich geheel vinden in de samenvatting van de heer Van der Sande. Het lijkt hem niet zinvol om op het voorliggende besluit amendementen te gaan indienen. Net als de heer Van Geest wil hij de ruimte houden en de heer Van der Sande op pad sturen met de inbreng van alle fracties. De voorzitter neemt instemmend geknik waar. De heer Démoed is het weliswaar niet geheel eens met alle onderdelen van de besluitnota maar vindt dat amendementen de zaak alleen maar onnodig ingewikkeld dreigen te maken. De heer Van der Sande heeft goede nota genomen van de visie van de fracties en heeft de ruimte die hem wordt gegund prima verwoord. De heer Schols zegt dat hij het geheel eens is met de door de heer Van der Sande verwoorde interpretatie van zijn opdracht voor 14 december, maar wijst erop dat die niet als zodanig in de besluitnota is opgenomen. Vandaar dat het hem niet zinvol lijkt om daarover een besluit te nemen. Hij sluit zich aan bij de heren Van Geest en De Meijer. Mevrouw Stoop is ook geen groot voorstander van ‘een amendementencultuur’. Zij heeft alle vertrouwen in de wijze waarop de heer Van der Sande de mening van de VV zal verwoorden: ‘Die is veel beter dan de besluitnota’. De heer Van der Meer kan zich vinden in de lijn van de heer De Meijer. Er zal wel een besluit moeten worden genomen over hoe de VV wil omgaan met het voorstel waartoe de Unie uitnodigt. Geen besluit nemen is geen optie. Los daarvan zijn de visies en ideeën van de diverse fracties klip-en-klaar verwoord. Hij acht het zinloos om te pogen alle bijdragen te gieten in amendementen of nieuwe tekstvoorstellen en vindt net als Water Natuurlijk: neem een besluit, gehoord hebbende de VV en het door de heer Van der Sande voorgestelde vervolg. Het is volgens de A&B-fractie geen optie om niet te reageren op het voorstel van de Unie. De voorzitter concludeert dat de VV niet het voorliggende besluit neemt, maar daarvoor in de plaats de samenvatting van de heer Van der Sande hanteert waarin nadrukkelijk ook ruimte is geboden voor het gesprek met collega-waterschappen. Voorts verzoekt de voorzitter de fracties hun overige detailpunten nog deze week op schrift in te dienen, zodat de heer Van der Sande daaruit kan putten.	
6.02	BURAP II – 2018 Portefeuillehouder Haan zegt dat inmiddels de calamiteit Zwaanshoek structureel wordt opgelost. De problematiek blijkt complexer dan voorzien en ook de pompinstallatie zal langer moeten worden ingezet. Naar verwachting zullen de maatregelen ongeveer 900.000 euro gaan kosten. Deze informatie kon niet meer in de BURAP worden opgenomen. Portefeuillehouder Langeslag meldt dat vanuit het hoogwaterbeschermingsprogramma de subsidieaanvraag voor de drainage Noordwijk is gehonoreerd ad 5 miljoen euro. De kredietaanvraag voor de uitvoering wordt binnenkort aan de VV voorgelegd. Mevrouw Stoop vindt dat bestuur en medewerkers veel respect verdienen voor de inzet naar aanleiding van de diverse calamiteiten. Ook een compliment voor de organisatie die in gestaag tempo watergebiedsplannen aanlevert. De baggerbrief over Pfos: Rijnland heeft het RIVM opdracht gegeven om een onderzoek te doen naar gezondheidsrisico's van PFAS op gewassen. Dit ten behoeve van	

VERSLAG	ACTIE
draagvlak bij boeren voor de ontvangst van bagger. Zij steunt het onderzoek, maar gaat ervan uit dat Rijnland de norm hanteert dat baggerslib nooit mag bijdragen aan een verhoging van het PFAS-gehalte op de ontvangende bodem. De heer Schols constateert een positief exploitatieresultaat van 6,8 miljoen euro en signaleert dat meevallers worden ingezet voor het omlaag brengen van de schuld en de lastendruk zo lang mogelijk op 2% te houden, tot groot genoegen van 50PLUS. D&H en de organisatie heeft uitermate daadkrachtig gehandeld met betrekking tot de diverse calamiteiten. Door het PFAS-probleem is achterstand opgetreden bij het baggeren maar wordt er nu ingezet op een inhaalslag hetgeen 50PLUS positief waardeert. De fractie stemt van harte in met de BURAP. Mevrouw Boomsma zegt dat de PvdD het geen goed idee vindt om het positieve exploitatieresultaat te benutten voor het verlagen van de schuldenlast en het zo laag mogelijk houden van de tarieven. De fractie vindt dat het bedrag ten gunste moet komen van de organisatie zelf, mede omdat er veel werk is blijven liggen door de aanhoudende calamiteiten in de zomer en omdat de middelen niet konden worden besteed door capaciteitsproblemen. De heer Kerst is blij met het positieve beeld en vindt de presentatie buitengewoon effectief en plezierig. Het bestuur en de organisatie hebben adequaat ingespeeld op de calamiteiten waarvoor alle lof. D&H zegt toe de calamiteiten 2018 in november te gaan evalueren: op welk moment wordt hierover teruggekoppeld? In hoeverre ziet D&H deze calamiteiten als structureel? 2018 is een proefjaar voor de clusterkredieten, die ook veelvuldig zijn toegepast. Wanneer kan de evaluatie tegemoet worden gezien? De heer Van Geest vindt het positief dat er 6,8 miljoen euro overschot wordt gemeld, maar er is nog wel onduidelijkheid over de extra gemaakte kosten vanwege de bijzondere omstandigheden. Dus wat blijft er daadwerkelijk over van die 6,8 miljoen euro? De AWP overweegt een voorstel te doen om een deel van het overschot te versleutelen in de tarieven voor de inwoners. De fractie vindt dat het opgehaalde geld moet worden gebruikt waarvoor het was bedoeld en dat het niet naderhand (als het niet in de begroting was opgenomen) moet worden benut als blijkt dat er nog geld resteert. De heer De Meijer complimenteert de organisatie met de wijze waarop de BURAP is samengesteld. Ook zijn fractie is zeer content met de afwikkeling van de calamiteiten, maar concludeert met de PvdD dat er achterstanden zijn opgelopen op het gebied van waterkwaliteit, secundaire waterkeringen, bagger en het voldoen aan normen wat betreft de zuiveringsinstallaties. Tijdens de behandeling van de begroting komt de fractie hierop terug. De heer Kooij dankt D&H voor de uitgebreide rapportage. A&B vindt het een prima idee om het positieve exploitatieresultaat in te zetten voor een duurzaam financieel beleid. De besparing door de lage rente van 1,5 miljoen bewijst het nut van de reductie van de schuldenlast. De fractie wil dit aspect graag nogmaals benadrukken. Portefeuillehouder Pluckel dankt de fracties voor de complimenten die hij zal overbrengen aan de organisatie. Hij begrijpt dat de VV zich zorgen maakt over de door calamiteiten ontstane achterstanden die evenwel niet eenvoudig kunnen worden ingehaald. De planning is inmiddels aangepast en de achterstanden zijn opgenomen in de begroting voor 2019. Begin 2019 kan de VV een evaluatie van de ervaringen met de clusterkredieten over 2018 tegemoet zien. In reactie op de kanttekening van de heer Van Geest (geef het bedrag dat over is geschoten terug) antwoordt de portefeuillehouder dat over 2019 de tariefstijging uiterst beperkt is gebleven en dat Rijnland binnen de door de VV aangegeven marges blijft. Ook voldoet D&H aan de eis om de schuld terug te brengen (er wordt minder geactiveerd met een structureel effect over vier jaar), geheel in lijn met de eerste prioriteit van de VV. Omdat er normen zijn gesteld voor PFOS moet Rijnland de bagger en de locatie waar de bagger wordt gestort daarop meten, aldus de portefeuillehouder Langeslag. Het gehalte in de bagger mag nimmer hoger zijn dan het gehalte in de bodem. Agrariërs willen weten welke gevolgen PFOS kan hebben voor de opname in gewassen en de afzet daarvan (ook in het geval een depot ter beschikking wordt gesteld). Vandaar dat het RIVM een literatuurstudie zal verrichten. Op verzoek heeft de VV recentelijk een nota over het baggeren ontvangen en de achterstand vanwege de PFOS-problematiek. D&H hoopt de achterstand versneld te kunnen wegwerken. De voorzitter zegt dat na elke calamiteit het gevolgde proces wordt geëvalueerd en dat bij het waterbezwaar Boskoop en de langdurige droogte ook inhoudelijk zullen worden geëvalueerd waarbij ook de leermomenten worden meegenomen. Ook om te bepalen hoe de organisatie kan/moet worden aangepast waar het de impact van aanhoudende droogte betreft. Als uit de inhoudelijke analyse blijkt dat fundamentele aanpassingen noodzakelijk zijn als gevolg van water- of droogteoverlast, dan wordt de	

	VERSLAG	ACTIE
	VV daarbij betrokken. Mocht blijken dat een aantal werkzaamheden dat nu in de calamiteitenorganisatie is ondergebracht beter regulier via de organisatie kunnen worden opgepakt, dan zal daartoe worden overgegaan. In januari/februari zal een beter beeld beschikbaar zijn en de hoofdconclusies zullen uiteraard worden gedeeld met de VV. De heer Van Geest kan instemmen met de reactie van portefeuillehouder Langeslag mits hij kan garanderen dat de bagger vervolgens niet in de voedselketen terecht komt. Hij begrijpt dat er gebaggerd moet worden, maar de vragen van de landbouw zijn alleszins terecht. De voorzitter acht het moeizaam om van de portefeuillehouder een dergelijke garantie te verlangen. Hij zegt dat er terecht een onderzoeksvraag is uitgezet bij het RIVM. De voorzitter kan zich erin vinden als de heer Van Geest feitelijk bedoeld heeft dat de portefeuillehouder zich persoonlijk dient in te zetten voor duidelijke antwoorden aan de betrokkenen. Portefeuillehouder Langeslag antwoordt dat hij geen garanties kan geven: uit de literatuur is bekend dat een aantal gewassen dergelijke stoffen opneemt. Vraag is uiteraard wat deze opname van PFAS betekent voor de volksgezondheid en die vraag is nadrukkelijk uitgezet bij het RIVM. De gronden waarop de bagger wordt gedeponeerd, bevat overigens al PFOS. Daarvoor zijn normen afgesproken die Rijnland uiteraard naleeft. De portefeuillehouder gaat ervan uit dat diegenen die deze normen hebben bepaald, ook de risico's voor mens, dier en natuur hebben meegewogen. Mevrouw Boomsma herhaalt dat zij het oneens is met de bestemming van het resultaat (besluit 2, tweede gedachtestreepje) en daarom ook niet kan instemmen met de BURAP. De voorzitter concludeert vervolgens dat de overige fracties instemmen met deze BURAP.	
6.03	Programmabegroting 2019 De heer Kooij zegt dat na behandeling in de commissie BOD één punt resteerde: in de programmabegroting staat dat een aantal ingehuurd krachten zal worden vervangen door vaste, waardoor de kosten zullen dalen. Maar in de BURAP staat daarentegen dat er steeds meer inhuurkrachten worden aangetrokken om het tekort aan vaste krachten in te vullen. De A&B-fractie stelt, dat er een hele uitdaging ligt om deze kentering te effectueren. Mevrouw Van Steensel zegt dat de fractie van de VVD kan instemmen met de voorliggende programmabegroting. De heer Démoed vindt dat grote complimenten op zijn plaats zijn voor de organisatie: er zijn grote stappen gezet wat de transparantie en inzichtelijkheid van de P&C-cyclus betreft: 'Maak het korter en ga zo door!' De kracht van vernieuwend besturen ligt ook in de beperking. De prestatieindicatoren geven per programma een helder zicht zodat er goed kan worden gestuurd op resultaten. Er liggen grote uitdagingen waar het onvoorziene calamiteiten betreft, inclusief de planning. Het onderwerp verdient nadere bespreking, ook gezien het verwachtingsmanagement richting inwoners. Er dient duidelijk te worden gecommuniceerd met bewoners als er wijzigingen in prioriteiten noodzakelijk worden geacht. Bewoners begrijpen best dat niet alles kan en dat veiligheid voor alles komt, dus breng focus aan. Personeel: het CDA zal D&H kritisch blijven volgen waar het de terugdringing van inhuur betreft. Museale functie Gemeenlandshuis: de portefeuillehouder heeft gemeld dat er een bestemmingsplan is vastgesteld met planologisch kader en dat de gebiedsontwikkeling aanstaande is. Het CDA heeft begrepen dat er vervolgens aan de VV een voorstel zal worden voorgelegd over de museale functie. Het CDA gaat er nadrukkelijk vanuit dat afstel dan ook niet aan de orde kan zijn. De heer De Meijer kiest voor een iets andere insteek. De begroting 2019 ligt voor en kenmerkend is dat hij sluitend is. Maar daarmee is het eigenlijk ook gezegd want hij is uitermate beleids- en ambitie-arm. Was dat noodzakelijk, zijn alle achterstanden ingelopen en zijn we voorbereid op de toekomst? Het antwoord is eigenlijk: 'neen'. De heer De Meijer zou zijn opvolgers mee willen geven dat de discussie niet moet worden gevoerd over de driehoek tarief, schulden en ambities. Althans niet als die ertoe leidt dat schulden vooruitgeschoven worden, ambities worden getemporeerd, achterstanden langzamer worden ingelopen en er niet voldoende wordt ingespeeld op ontwikkelingen in het klimaat en het oplossen van de nieuwe verontreinigingen zoals medicijnresten. Schulden zijn een aanslag op de toekomst van onze (klein)kinderen en kunnen beperkt worden door het verhogen van de tarieven nu. Tarieven nu te durven verhogen geeft ruimte voor de toekomstige ontwikkelingen, die ruimte is er, zelfs binnen het coalitieakkoord. Met 2% verhoging had Rijnland meer dan de helft van de zaken die doorgeschoven zijn kunnen aanpakken. En het kan nog als de VV daar vandaag toe besluit. Terug naar de begroting zelf, waar het onduidelijk is of en waar de niet uitgevoerde projecten uit 2018	

VERSLAG	ACTIE
zijn terechtgekomen. Het overhouden van 6 miljoen in 2018 geeft geen enkele garantie op het beschikbaar zijn van middelen voor de in de BURAP genoemde werkzaamheden: de achterstanden en rode bolletjes bij waterkwaliteit, niet halen KRW-doelen, het achterlopen bij waterkwantiteit van baggeren, de PFOS-problematiek, het achterlopen bij veiligheid van het op orde brengen van secundaire keringen met 25% minder en niet als minste: het niet voldoen aan de effluentnormen. Daar was eerder geen enkele sprake van. Dit alles nog afgezien van de ontwikkelingen die in rap tempo op het waterschap afkomen: klimaatverandering met voorspellingen van meer neerslag en grotere droogte die worden ingehaald door opeenvolgende rapportages. De nieuwe bedreigingen van het oppervlaktewater zoals medicijnresten, hormoonstoffen en bestrijdingsmiddelen waarvoor nieuwe en innovatieve methoden moeten worden ontwikkeld. Van voorloper naar? Kortom: de fractie is niet echt tevreden over de voorliggende begroting en wacht de beantwoording van het college met belangstelling af. Mevrouw Fierens dankt het college en de organisatie voor de begroting en alle geleverde inspanningen. Bovendien is zij zeer te spreken over de harmonieuze samenwerking tussen oppositie en coalitie in de VV gedurende de afgelopen vier jaar. De PvdA vindt dat op basis van deze begroting sec niet kan worden gesteld dat Rijnland in alle opzichten klaar is voor de toekomst: de ambities zijn wat krap geformuleerd. Droogte en hoosbuien zijn het nieuwe normaal aan het worden en Rijnland dient zich daarop in te richten en dat blijkt niet al te duidelijk uit deze begroting. Ook de bodemdaling zal van invloed zijn en het is de vraag of de begroting toereikend is voor alle uitdagingen. In de MJB is de ambitie scherper aangeduid, vandaar dat de PvdA kan instemmen met de voorliggende programmabegroting. De PvdA vindt dat er helaas nog her-en-der 'oude taal' wordt gehanteerd en de hele dynamiek van meer aan de voorkant, zichtbaar en proactief handelen niet echt uit de verf komt bij BOD, hetgeen de fractie betreurt. Mevrouw Fierens oppert ook het van buiten naar binnen gaan werken, een andere omgang met stakeholders en dergelijke toch eens anders te gaan verwoorden. De PvdA verzoekt de dijkgraaf om een concreet voorstel uit te werken in navolging van het verzoek om van Rijnland een Fairtrade waterschap te maken omdat het keurmerk zo fraai past bij de stijl en sfeer van waaruit Rijnland werkt. De heer Van Geest complimenteert D&H met de voorliggende begroting die door AWP grotendeels wordt gesteund, hoewel de fractie toch liever lagere tarieven zou zien. Wat de fractie betreft, is het nog niet noodzakelijk om in de begroting al geld te reserveren voor calamiteiten en uitzonderlijke situaties, temeer daar er voldoende flexibiliteit is om binnen de begroting naar bevind van zaken noodzakelijke maatregelen te treffen. Voor de AWP is het nieuwe normaal dus niet, dat 'alles omhoog moet'. Ook de heer Kerst kan zich vinden in de programmabegroting die positief en optimistisch is opgesteld. De eerste dertien pagina's zijn uitermate leesbaar en aantrekkelijk opgesteld. Kwaliteit organisatie (pagina 33): de fractie mist het onderdeel 'risicomanagement' en de verdere ontwikkeling daarvan en stelt voor het rijtje hiermee uit te breiden. Mevrouw Boomsma zegt dat de begroting 2019 spreekt over een transformatie van Rijnland. Begonnen in 2015 met het wegwerken van achterstanden, wordt in 2019 met een brede blik gekeken naar complexe problemen als klimaatverandering, bodemdaling, circulaire economie en samenwerking met partners. Er is nog sprake van achterstanden, maar dat zijn wellicht andersoortige. De programmabegroting is een onderdeel van de P&C-cyclus: een structuurinstrument om houvast te geven en het gevoel te geven 'in control' te zijn. De PvdD ziet graag een duidelijke relatie tussen oorzaak en gevolg, middel en doel zodat het hele werk en de praktijk in een model kan worden gegoten (plan, do, check, act) maar het is de vraag of Rijnland hierin slaagt in de huidige exponentieel snel veranderende, complexe en onzekere wereld. Te snel ontstaat de illusie van beheersbaarheid van planning en control, zeker als wordt vastgehouden aan oude en vertrouwde methoden en technieken en Rijnland zich blijft richten op efficiency en tariefstijgingen. Uit diverse publicaties blijkt dat Rijnland moet en wellicht ook wil bewegen in een nieuwe werkelijkheid. Hiervoor bestaat een term: de VUCA-wereld (Volatile, Uncertain, Complex and Ambiguous) of wel: voortdurend in beweging, onzeker, complex en op meerdere manieren te duiden. De omgeving verandert snel en de veranderingen hebben op steeds meer partijen betrekking en zijn steeds moeilijker voorspelbaar. Rijnland moet dus met droogte, hitte en hoosbuien leren omgaan die niet meer uitzonderlijk zijn maar gewoon worden en moet dus samenwerken met partijen aan nieuwe onderwerpen op een innovatieve manier. Dit moet leiden tot maximale sturing op effectiviteit, doelen en resultaten. Als de basis op orde is, kan Rijnland volstaan met sturing op efficiency. De PvdD heeft het gevoel, dat dit bij Rijnland nog andersom werkt. De lastendrukstijging van 2% wordt een doel op zich, net zoals de reductie van de schuldenlast. Ook de	

VERSLAG	ACTIE
PvdD wil een waterschap met een hoge schuld, maar wat is het doel? Wil men schulden reduceren? Mevrouw Boomsma vindt dat er samenhang met doelen moet worden nagestreefd: het houden van droge voeten, het verzorgen van schoon water voor mens en dier, het bereiken van een duurzame energie-neutrale klimaatbestendige samenleving. Het is de fractie niet duidelijk hoe Rijnland de doelen in 2019 wel gaat halen en hoe Rijnland zich gaat aanpassen aan de steeds complexere wereld. Verandering gaat langzaam, maar toch ziet de PvdD ook verschillen ten opzichte van vier jaar geleden. Het is aan het nieuwe bestuur om deze ingeslagen weg verder te bewandelen. De heer Schols sluit zich aan bij de vele complimenten voor de fraaie programmabegroting en de inzet van D&H en de organisatie. De lastenstijging bedraagt slechts 2%: 50PLUS vindt dit zeer verheugend en is voorstander van het terugsluizen van overschotten naar de betalers. De fractie is voorstander van het vervangen van inhuur door vast personeel en breekt een lans voor de wat oudere werkzoekenden. Hij hoopt dat Rijnland ook uit deze groep mensen zal aanstellen. Voorts sluit 50PLUS zich aan bij de vragen van het CDA over de museale functie van het Gemeenlandshuis en zegt in te kunnen instemmen met de programmabegroting en sluit af met de boodschap: 'Vooral zo doorgaan'. Mevrouw Stoop is zeer positief over de overzichtelijkheid, de opzet en vormgeving van de voorliggende programmabegroting. Zij kan instemmen met de programmabegroting. Vraag: het rijk stelt tien miljoen beschikbaar voor de regiodeal 'Groene Hart'. Thema: bodemdaling. De regio dient een gelijk bedrag bij te leggen. Geeft de voorliggende programmabegroting daarvoor eventueel voldoende ruimte? Portefeuillehouder Pluckel dankt voor de waarderende woorden die zijn uitgesproken en de positieve reacties. Inmiddels zit Rijnland op een aanzienlijk investeringsniveau en het bijzondere is dat Rijnland erin slaagt de investeringen daadwerkelijk tot stand te brengen. Een grote prestatie van de organisatie. In reactie op de kanttekeningen over de calamiteiten, wijst de portefeuillehouder erop dat hieraan in de programmabegroting aandacht is besteed en dat de evaluatie aanstaande is. Mogelijke gevolgtrekkingen zijn dus nog niet in deze programmabegroting opgenomen. Water Natuurlijk komt met een uitdagende reactie: het nieuwe college staat het uiteraard vrij andere keuzes te maken met andere accenten. Het zittende college vindt dat er voldoende wordt geanticipeerd op de uitdagingen en heeft gekozen voor het middenscenario met een toename van het aantal personeelsleden. De wijze waarop Rijnland effectief kan samenwerken met de diverse partners en de omgeving is een leerproces, waarbij voorkomen moet worden dat Rijnland de rol van een adviesbureau gaat innemen omdat dit geen kerntaak van Rijnland is. De portefeuillehouder constateert dat Rijnland inmiddels in toenemende mate wordt gezien als logische partner en dat zodoende mooie resultaten zullen worden bereikt. Het klopt dat Rijnland in het MJP een duidelijke keuze heeft gemaakt, zodat ook de PvdA zich kan vinden in de voorliggende programmabegroting. Hij acht het belangrijk dat er zicht is op de schuldenpositie zodat overwogen zou kunnen worden eventueel iets meer te gaan investeren zonder dat de schuld verder wordt opgeschoven. Rijnland profiteert van het aantal nieuwe woningen en de stijging van de WOZ-waarde. Hij vindt het plezierig dat ook de heer Van Geest de zeer geringe stijging van de tarieven kan steunen. In alle voorstellen wordt een risicoparagraaf toegevoegd, dus acht de portefeuillehouder een door de heer Kerst voorgestelde aanvulling niet per se noodzakelijk. Hij kan zich overigens vinden in de constatering van de PvdD dat er een omslag gaande is van lineair naar circulair. Het tempo waarin deze plaatsvindt, is niet helder, maar het waterschap zal hiermee terdege rekening moeten houden. Het college wil nadrukkelijk innoveren maar alle bewoners moeten wel met plezier in het gebied kunnen wonen tegen betaalbare tarieven. Portefeuillehouder Langeslag zegt dat de gemeenten Alphen, Woerden en Gouda samen met een aantal waterschappen en de provincie een regiodeal heeft voorgesteld dat is gehonoreerd met 10 miljoen euro. Een deel van de contrafinanciering komt uit de diverse gemeenten en de provincie, maar ook de waterschappen dragen bij. Deze financiering kan gevonden worden in bestaande activiteiten (zoals Living Lab Gouda, kennisontwikkeling, Gouda Stevige Stad, watergebiedsplannen in de regio). Portefeuillehouder Kastelein wijst de heer Kerst op de bestuurlijke agenda voor zijn vragen over het risicomangement: in februari wordt in BOD een bestuurlijk kader voor risicomangement besproken. Personeel: het is een uitdaging om voldoende vast personeel te vinden op de arbeidsmarkt en de inhuur te verminderen, maar de portefeuillehouder is ervan overtuigd dat dit in 2019 gaat lukken. In reactie op kanttekeningen van de heer De Meijer, stelt portefeuillehouder Haan dat de VV is geïnformeerd over de actualisatie van het strategisch zuiveringsplan en het plan de campagne om binnen vijf jaar te voldoen aan de assetplanning. Er worden achterstanden ingelopen en Rijnland weet steeds beter op welke wijze de assets moeten worden aangepast om de goede effluentnormen te halen. Het	

	VERSLAG	ACTIE
	college stelt in de programmabegroting voor om ervoor te zorgen dat de zaken over vijf jaar op orde zijn. Portefeuillehouder Von Faber zegt de aansporingen vanuit de VV over het aantrekken van vast personeel zeer serieus te nemen, evenals de kanttekeningen met betrekking tot de uitvoering van de KRW, maar de realiteit houdt niet altijd gelijke tred met de mogelijkheden. De voorzitter herhaalt op verzoek van het CDA de in de BOD-vergadering gedane toezegging, maar roept de bestuursondersteuning op de tekst van de toezegging in deze VV en die is gedaan in de commissie op elkaar af te stemmen. Er zal eerst worden afgewacht of er bezwaren worden ingediend en, zo ja, op welke gronden. De bezwaartermijn loopt eind 2018 af. Begin 2019 zal naar verwachting dus mogelijk een uitvoeringskrediet aan de VV worden voorgelegd voor de voorbereidende werkzaamheden voor de verkoop van de gronden. Er is tot op heden een voordelig verschil van 600.000 euro begroot. De besluitvorming over de museale functie zal worden gekoppeld aan het moment waarop zekerheid bestaat over de opbrengst. Uiteraard zal in het voorstel ook aandacht worden besteed aan de exploitatie. Op basis van een eerdere rapportage is dit haalbaar geacht. De heer Démoed begrijpt dat de museale functie dusdanig wordt beschermd dat Rijnland daarover kan spreken. Niemand weet immers of eventuele bezwaren zich daarop richten. De dijkgraaf heeft aangegeven te willen kijken wat de opbrengst is in relatie tot de exploitatie, maar het CDA wil een afweging over de functie kunnen maken na dat moment. De voorzitter benadrukt dat er nu een maatschappelijke functie rust op deze bestemming (een museale functie past daar in). Mochten er bezwaren worden ingediend tegen een maatschappelijke functie, dan wordt de VV uiteraard ingelicht, maar de dijkgraaf voorziet geen bezwaren. Bij geen bezwaren zal aan de VV een voorstel worden voorgelegd, inclusief de financiële onderbouwing. Vervolgens herhaalt hij zijn reactie op de tijdens de commissie BOD al door de PvdA gestelde vraag over Fairtrade: de dijkgraaf zal uitzoeken of en in hoeverre Rijnland aan de criteria zou kunnen voldoen. Zodra er meer duidelijkheid is, zal de dijkgraaf de VV informeren en eventueel ook een voorstel voorleggen. <i>Tweede termijn</i> De heer De Meijer zegt dat de komst van nieuwe woningen ook geld zal kosten. Mogelijk kan de commissie CAB dit aspect ook meenemen. Op 20 november is een overeenkomst van 600 miljoen gesloten en de eerste pagina gaat over water: wordt dit bedrag nog ergens genoemd in de programmabegroting? Portefeuillehouder Pluckel laat zich niet verleiden om zaken te koppelen aan de commissie CAB maar door het toenemende aantal inwoners zullen de belastingopbrengsten stijgen. Uiteraard staan er kosten tegenover. De voorzitter zegt dat het bedrag van 600 miljoen (betreffende de deal over de klimaatadaptatie) verdeeld moet worden over heel Nederland. Het is onbekend waar de bedragen zullen neerslaan, de verdeling moet nog worden opgesteld. Maar het is goed dat het rijk zich medeverantwoordelijk voelt voor de klimaatadaptatieve maatregelen die genomen moeten worden. Rijnland is nog niet op de verdeling van de gelden vooruitgelopen in de programmabegroting. De voorzitter constateert vervolgens dat de programmabegroting unaniem is goedgekeurd.	
6.04	Vaststellen belastingverordeningen 2019 Portefeuillehouder Pluckel informeert de VV over het recent door de Hoge Raad gewezen arrest in de door de provincie Flevoland tegen het gemeenschappelijk belastingkantoor aangespannen procedure over de uitleg van het begrip 'verharde openbare wegen' in het kader van de tariefdifferentiatie wegen. Veel waterschappen rekenen de onverharde delen van de weg die dienstbaar zijn aan het verkeer (de bermen en bermsloten) mee bij het bepalen van de oppervlakte van verharde openbare wegen. Op grond van de kostentoedelingsverordening van Rijnland 2015 is het tarief voor wegen 300% hoger dan het tarief voor ongebouwd (niet zijnde natuurterreinen). Nu de tariefdifferentiatie op grond van de uitspraak van de Hoge Raad niet meer kan worden toegepast op onverharde weggedeelten, zal dit gevolgen hebben op de hoogte van het tarief ongebouwd. Om de gevolgen in kaart te brengen, zal bureau Touw gevraagd worden om een berekening te maken. Naar verwachting is hierover begin 2019 meer bekend. Het zou bij Rijnland kunnen gaan om een bedrag van 700.000 euro. De uitspraak heeft geen gevolgen voor 2017 en 2018 tenzij er bezwaren zijn ingediend. De provincie Noord-Holland heeft bezwaar aangetekend tegen het wegentarief en zal dus ook met terugwerkende kracht een gering bedrag tegemoet kunnen zien.	

	VERSLAG	ACTIE
	De heer Van Geest vraagt of het klopt dat het structureel om een tegenvaller van 7 ton gaat. Portefeuillehouder Pluckel antwoordt bevestigend hoewel het bedrag nog niet vaststaat. De heer De Vries vraagt of deze mededeling ook nog effecten heeft op het agendapunt (vaststellen belastingverordening 2019). Portefeuillehouder Pluckel zegt dat er geen sprake is van invloed. Vervolgens constateert de voorzitter dat de VV geen behoefte heeft aan een bespreking van de belastingverordening, waarmee deze is vastgesteld.	
7	NOTULEN VAN DE VV-VERGADERING VAN 26 SEPTEMBER 2018 Redactioneel: het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. Toezeggingen: mevrouw Boomsma mist de toezegging van portefeuillehouder Haan om ‘Hart van Holland’ bestuurlijk te agenderen. Portefeuillehouder Haan zegt dat zal worden afgewacht wanneer de raden zullen worden geïnformeerd. Vervolgens zal de VV daarin worden meegenomen. De toezegging blijft staan en is al overgegaan in een actie. De voorzitter zegt toe deze toezegging toch te zullen toevoegen aan de lijst.	toezegging
8	RONDVRAAG Mevrouw Stoop vraagt of de vergrendeltijd van de Ipad kan worden verlengd. De vijf minuten zijn irritant kort. De voorzitter zegt dit na te zullen gaan. Mevrouw Boomsma heeft op 11 oktober als enige VV-lid de bijeenkomst ter ere van ‘de klimaatdag’ bijgewoond. Het was een inspirerende interessante dag. Er werd ook aandacht besteed aan de gevolgen van de consumptie van vlees. De klimaatlunch met zeer veel vlees verpakt in plastic detoneerde bij het programma. De PvdD vindt dat als Rijnland van mening is dat er iets moet gebeuren aan de CO₂-reductie, er ook eens kritisch gekeken zou kunnen worden naar het aanbod van de eigen kantine, mede in navolging van het beleid van het ministerie van OCW om over te stappen op vegetarisch eten (waarbij men expliciet nog om vlees kan vragen). De heer Van Geest heeft op basis van signalen van andere waterschappen de indruk dat Rijnland de voorbereidingen op de verkiezingen in maart 2019 nog niet al te actief heeft opgepakt. Hij wijst op de wenselijkheid om tijdig te starten met de voorbereidingen. De heer Bakker werd aangesproken door een bewoner van Nieuwkoop die commentaar had op de wijze waarop Rijnland de kadeversterking uitvoert. Hij gaf aan ook namens anderen te spreken en tevens te beschikken over ideeën. Gaandeweg ontstond de gedachte of een werkbezoek ‘kadeversterking’ zou kunnen worden georganiseerd. Tijdens overleg met portefeuillehouder Kastelein liet laatstgenoemde weten dat er binnenkort een evaluatie komt en dat in combinatie daarmee een werkbezoek misschien een aardige activiteit zou kunnen zijn. De VVD wil weten in hoeverre de overige VV-leden hiervoor belangstelling hebben. Portefeuillehouder Kastelein zegt dat de evaluatie van de top 25 al is rondgestuurd. De heer Bakker heeft van portefeuillehouder Kastelein begrepen dat als de VV belangstelling heeft voor een bezoek, hij bereid is samen met de contactpersoon voorbereidingen te treffen. De VVD heeft een voorkeur voor een bezoek voor de verkiezingen, maar in elk geval in het voorjaar. De voorzitter stelt voor om de inventarisatie via de bestuursondersteuning te laten uitvoeren. De voorzitter beantwoordt vervolgens: Verkiezingen: Rijnland is zeer actief met de voorbereidingen gestart. Partijen zijn per mail gewezen op de openstaande formaliteiten en het complete plan is al besproken met de fractievoorzitters. Rijnland loopt dus geenszins achter. Ipad: de voorzitter zal nagaan of de tijd op tien minuten kan worden gebracht. Klimaatdag: de voorzitter zegt toe te zullen nagaan of het aanbod van de kantine dient te worden aangepast. Overigens heeft het ministerie van OCW de kroketten e.d. niet uitbannen, al nemen vegetarische gerechten een prominentere plek in. De organisatie buigt zich al over verminderd plasticgebruik.	toezegging
9	SLUITING De voorzitter sluit hierop de vergadering om 17.17 uur	